

FACULTY
OF SOCIAL
SCIENCES

Off on the Wrong Foot

A Process-Tracing Analysis of the Collapse of the Bulgarian Banking System

Zdravko Zdravkov

Graduate School

Supervisor: Anders Uhlin

Global Studies SIMZ11

May 15, 2024

Abstract

The transitional processes that took place in the post-communist states of the former Eastern Bloc present researchers with a plethora of problems that require the reconceptualization of established ideas within the political science scholarship. However, the literature on post-communist transitions is sparse and this thesis contributes to the field by conducting an explaining-outcome process tracing analysis of the collapse of the Bulgarian banking system in 1997. Using Venelin Ganev's conceptualization of post-communist transitions, this thesis develops a minimally-sufficient causal mechanism that traces the events within the Bulgarian banking system between 1991 and 1997 with the goal of explaining its collapse. The data for the study consists of three interviews, as well as academic and journalistic written sources. The results of the study indicated that the collapse of the banking system was caused by the extensive extractive practices of Bulgarian predatory elites and their attempts at maintaining a precarious status quo within the banking system.

Key words: post-communism, transition, Central and Eastern Europe, process tracing, predatory elites

Word count: 17 277

Table of Contents

Abstract	2
1. Introduction	5
2. Background and Case Selection	6
3. Literature Review	7
4. Theoretical Framework	12
5. Methodological Approach.....	15
5.1 Data Collection and Evaluation	17
5.2 Ethics and Positionality	20
6. Operationalization	21
Part 1: Intentional misstructuring	26
Part 2: Extractive efforts	27
Part 3: Clash between government and informal networks.....	28
Part 4: Deepening of crisis.....	29
Part 5: Population withdrawal	30
7. Results	30
7.1 Confirmed mechanisms.....	31
Part 1: Intentional Misstructuring.....	31
Part 2: Extractive Efforts	33
Part 4: Deepening of crisis.....	35
7.2 Disconfirmed mechanisms	36
Part 3: Clash between government and informal networks.....	36
Part 5: Population Withdrawal.....	37
8. Amended Causal Mechanism.....	38
9. Reflections.....	41
10. Conclusion.....	42
Bibliography.....	45
Appendix 1	49
Interviewee 1: Interview 1	49
Interviewee 1: Interview 2	63
Interviewee 2: Interview 1	73

List of Figures

Figure 1. Hypothesized causal mechanism	25
Figure 2. Causal mechanism	41

List of Tables

Table 1. Evidence tests.....	18
------------------------------	----

List of Acronyms and Abbreviations

BCP – Bulgarian Communist Party

BNB – Bulgarian National Bank

BSP – Bulgarian Socialist Party

MRF – Movement for Rights and Freedoms

1. Introduction

The processes that took place in the post-communist space after the dissolution of the Soviet Union presented researchers with a plethora of problems that required the reconceptualization of established ideas within the political science scholarship. The transitional processes that took place did not accommodate traditional state-building theory and raised fundamental questions about the nature of governance and institutional development. Even now, literature on post-communist transitions is still relatively sparse and lacks the plethora of in-depth analyses carried out regarding Western states. This is due to the misleading assumptions adopted by the early writers on post-communist transitions that led to simplified understandings of the events that unfolded and significantly impeded scholarly progress on the topic.

It was not until the early 2000s that more robust and context-sensitive studies started to be published by authors such as Grzymala-Busse and Ganey, that aimed to create a theoretical framework through which academics could view post-communist transitions. This involved a restructuring of the way in which established concepts, such as the state, were approached when analyzing the events that transpired in the former Eastern bloc. The new wave of post-communist researchers also brought to the fore the need to analyze each post-communist transition individually by highlighting the significant differences in both the initial conditions and the subsequent trajectories that post-communist states adopted in the early years of their transitions (Petrović, 2013; Ryabinska, 2020). And yet, such analyses are still few and far between due to the difficulty of trying to unearth data from a region plagued by corruption and systematic manipulation of official data. This has left monumental transitional events unexplored all over the post-communist space. One such event, which could arguably be the most important event in the early years of the Bulgarian transition, was the collapse of the Bulgarian National Bank (BNB) and the Bulgarian banking system in 1997. Therefore, in this paper, I will attempt to contribute to the post-communist literature by conducting an explaining-outcome process-tracing analysis of the banking system's failure. My research will be guided by the following research question: What is the chain of events that can sufficiently explain the collapse of the Bulgarian banking system in 1997?

My thesis will begin with a brief background chapter in which I will outline basic information regarding the Bulgarian transition. Then, I will move to a discussion of the literature surrounding post-communist transitions and the failure of "Western" academia to explain the processes that took place. Then, I will introduce the main theoretical framework used in this analysis, which was

developed in Venelin Ganev's book "Preying on the state: the transformation of Bulgaria after 1989". I will then introduce the explaining-outcome process-tracing method and present a hypothesized causal mechanism, which I created by using Ganev's framework. Finally, I will discuss my empirical findings, adjust the hypothesized causal mechanism, and draw conclusions from my research.

2. Background and Case Selection

The Bulgarian transition began with a palace coup against Todor Zhivkov, the communist leader of Bulgaria, in 1989. Shortly after, the Bulgarian Communist Party changed its name to the Bulgarian Socialist Party (BSP) and won the first free Bulgarian elections in 1990. What followed was a precarious 7-year period of chaotic restructuring, short-lived governments, and insecurity.

Most Bulgarian scholars agree that this initial stage of the Bulgarian post-communist transition culminated with the collapse of the banking system in 1997 (see Dobrinsky, 2000; Chavdarova, 2001; Krastev, 2001; Ganev, 2007; and others). In January of 1997, yearly inflation in Bulgaria reached 500%, two months later it was estimated at 2000% (Gulde, 1999). To put it lightly, the Bulgarian economy was in ruin. The crisis resulted in the introduction of a currency board, pegging the Bulgarian lev to the German mark, and then later to the euro. The implementation of the currency board marked a clear change in direction for the Bulgarian state. With the economy stabilized, the priorities of the Bulgarian political elite changed direction and Bulgaria entered its "EU-admission stage".

One would think that a catastrophic event, such as the wholesale collapse of the Bulgarian economy, would attract a plethora of in-depth analyses. However, a quick survey of the literature on the event reviews that the amount and quality of the work surround it is underwhelming. Analyses of the events that unfolded prior to the collapse of the banking system are plagued by neoclassic economic explanations relying on vague terms such as "corruption practices" or "moral hazard behavior" (Berlemann and Nenovsky, 2004) to describe the plethora of complicated processes that unfolded in the wake of the collapse of communist rule. In addition, while there are good analyses of the Bulgarian transition and post-communist transitions in general (Grzymala-Busse and Luong, 2002; Grzymala-Busse, 2004, 2008; Ganev, 2005, 2007), none of them focus on the collapse of the Bulgarian banking system and the exact events that led to its failure. Therefore, my research aims to contribute to the gap in the literature by developing a minimally-sufficient causal explanation of the failure of the Bulgarian banking system, starting with the reestablishment of the BNB as an independent institution in 1991 and ending with the system's collapse in early 1997.

3. Literature Review

The process of theory-building surrounding post-communist transitions has been plagued by attempts to import conceptualizations from Western academia and forcefully applying them to a starkly different historical and geopolitical state-building context. These attempts have naturally produced conclusions which are shallow at best, and misleading at worst. Furthermore, conceptualizing post-communism is difficult due to the large differences between the states that fall under the umbrella term of “post-communist”. The geographical, cultural, societal, and economic variations between the former members of the Eastern Bloc had a significant impact on the future trajectories of the newly formed/independent states after the collapse of the Soviet Union and provided a significant challenge for academics seeking to create general theories through which one can analyze all post-communist transitions. While general theorization of the initial transitional steps across the Eastern Bloc has been carried out in a convincing manner by certain academics, explanations of future developments within post-communist states required further breakdown into geographical regions with the aim of producing more robust and context-sensitive research into the processes that took place after the collapse of Communism.

In the following section I will outline the progression of post-communist academic literature, starting with an explanation of the inability of Western academia to grasp the processes unfolding within the post-communist space. This will be followed by a discussion of the most important analytical threads in post-communist state building theory. Finally, I will dedicate considerable space to the work of Venelin Ganey, whose theoretical framework regarding the Bulgarian transition was crucial for the creation of the process-tracing analysis envisioned in this thesis.

To begin with, I must clarify that when I refer to “Western” authors or academia, I am not referring to academic work produced in a specific geographic region or representing a specific ideology, but rather, to an epistemological space whose key conceptualizations and debates emerged and are generally still structured by discussions surrounding Western European states. However, while most Western studies fail to convincingly grasp the intricacies of the CEE region, it is undeniable that there are certain Western works which provide a solid basis for the development of context-sensitive theory-building studies of the CEE region. Therefore, as is often the case, one must be careful of disregarding entire epistemological spaces due to the assumption of their insufficiency in explaining certain phenomena, and a more careful and nuanced approach must be applied.

Nevertheless, shortly after 1989, Western academics produced a significant number of studies seeking to examine and explain the processes that unfolded in the failing transitions of the post-communist space. However, their work was extensively plagued by attempts to import Western conceptualizations of key concepts, such as the state, and the application of Western state-building theories to regions whose historical and cultural legacies significantly differed from those observed in the West. The primary mistake Western academics made when looking at post-communist transitions was that they assumed that the dismantling of the state institutions that defined the communist bureaucracy can be explained through an analysis of the policy initiatives of post-communist political elites (Ganev, 2005, 2007; Grzymala-Busse and Luong, 2002; Grzymala-Busse, 2004; Krastev, 2002). As Ganev points out, this assumption was adopted by a large number of academics whose work comes from a variety of different ideological perspectives (2007, p.15). I will provide two examples to illustrate the paradoxically similar assumption adopted by academics with opposing ideologies.

One instance in which the underlying assumption of Western academia becomes particularly visible is in the work by Burawoy (1996) on the comparative differences between the developments of the Russian and Chinese economies after 1989. Burawoy argues that the “involution” of the Russian economy is caused by the dissolution of the party-state and the subsequent privatization of public enterprises. He explains that by revoking state control over enterprises, the government put the economy in a position where production was replaced by profit-seeking. This, in turn, led to an accumulation of debt in the economy and gave rise to “mafiosi” who provided “protection services” in order to guarantee the repayment of loans extended to failing businesses. This ultimately resulted in the strong decline of production and the fragmentation of the Russian economy, thus “involution”. By paying particular attention to the consequences of the policies adopted by the Russian government, Burawoy forgoes the discussion on the reasons behind the adoption of the policies in the first place. His underlying assumption is that the policies were adopted by “visionaries” on a “mission”, or in other words, that the policy-making process was simply an exercise of neoliberal ideology. This assumption is misleading in that it obscures the reasons behind the adoption of certain policies by placing them under the umbrella of “ideological exercise”. This is detrimental to the explanatory value of analyses of post-communist transitions. In his fervor to explain the dire consequences of neoliberal policy and send what Ganev refers to as a “Persian letter” (2007, p. 22) to his ideological opponents, Burawoy ignores the contextual specificities of the Russian post-communist transition.

The same assumption is adopted by Berlemann and Nenovsky (2004) in their work on the effectiveness of currency boards at stabilizing failing economies. In their paper, they provide a strictly neoclassical economic explanation of the failure of the Bulgarian National Bank (BNB). According to their work, the BNB's failure was the culmination of a policy of bailing out failing public enterprises by using loans from "state-owned commercial banks". Their argument is that because the credit payments turned out to be impossible to collect and the previously mentioned banks had to be subsequently bailed out by the BNB, the Bulgarian population's mistrust in the state-owned banks grew rapidly, resulting in a series of bank runs which ultimately crashed the Bulgarian banking system. The underlying assumption of Berlemann and Nenovsky's work is that the badly designed policy adopted by the Bulgarian government was the root cause for the subsequent failure of the banking system. However, only examining the policy does little to explain why the debts to state-owned enterprises were unserviceable in the first place, nor does it explain why the government continued to implement the policy for as long as they did. Hence, by limiting their query to the consequences of a bad policy, they leave out the contextual specificity of the Bulgarian transition that led to the policy's adoption in the first place.

It is exactly the contextual specificity of post-communist transitions that impedes attempts of importing Western academic principles and limits the analytical value of Western approaches to state-building and policy analysis of the post-communist space. If we want to understand what truly took place, we must begin by reconstructing our understanding of the state as such, and by extension, of the state-building process. Western academia generally operates under the assumption that the state "exists as a fixed and consolidated entity" (Grzymala-Busse and Luong, 2002, p. 531). However, the former communist states do not exhibit the same kind of cohesiveness visible in the West. What becomes clear after careful analysis is that post-communist states are dynamic and shifting networks of actors and institutions, whose actions are structured by both formalized constraints and informal processes. This unstable nature of the state is noted not only by Grzymala-Busse and Luong, but also by the work of Natalya Ryabinska (2020), whose recent analysis of media freedom in the post-communist space highlights the unstable nature of the democratic regimes of CEE. The most important conclusion from Grzymala-Busse, Luong and Ryabinska's work is that to understand the development of post-communist states, we must not look at the state as a consolidated entity, but as a series of internal processes that structure the building or destruction of state institutions after the fall of the communist regime.

The primary mechanism proposed and then further developed in Grzymala-Busse's future works is that of elite competition. Elite competition is defined as the

“competition over the authority to create the structured framework of policy creation and implementation” (Grzymala-Busse and Luong, 2002). They argue that in the aftermath of the fall of Communism, post-communist elites raced to colonize state structures to gain access to the lucrative resources captured within the state. According to Grzymala-Busse and Luong, these attempts of capturing certain institutions and blocking the access of competitors ultimately produce an institutional framework that resembles the structure of a state. An important caveat is that while the creation of the state is the result of the elite competition in Grzymala-Busse’s work, it comes about as an unintentional consequence, not as a goal in and of itself.

Grzymala-Busse further develops this point in her 2004 and 2008 work by highlighting the importance of the robustness of elite competition and the levels of rent distribution within the state. She argues that when elites have a “clear, credible and contentious threat” to their authority, they will be incentivized to create formal institutions whose purpose would be to monitor and call out the mistreatment of resources by their elite competitors (Grzymala-Busse, 2004). She argues that if this process is sustained over time, it ultimately results in the creation of an administrative network of check and balances like the ones observed in the West. Therefore, if elites perceive their position in power as precarious, they will be incentivized to solidify the state’s official structures, thus strengthening the state itself. In addition, she explains that a stable political environment with entrenched diplomatic principles and guaranteed survival of party structures further incentivizes parties to invest in distributional networks that guarantee them an electoral basis (Grzymala-Busse, 2008). In other words, if political elites do not fear that they will be abruptly removed from their established positions within the political body of the state, they invest resources in civil society and the economy in order to guarantee their long-term political survival. This naturally lowers the levels of extraction from the state for personal gain and results in elites that act more like political parties than like predatory entrepreneurs.

This concept of elite competition as the driving factor in state building is echoed by the work of Venelin Ganey on elite projects in the post-communist space (2005). Ganey uses the state building framework developed by Charles Tilly (1983, 1990). Tilly’s insight is that in the building of the early modern state in Western Europe, feudal elites strived to extract the value concentrated within the peasantry in order to support the “war making” elite project. This, Tilly argues, required the creation of a large-scale administrative network, which employed a large number of people whose job it was to collect taxes, recruit soldiers, etc. Over time, this network evolved into the modern Western bureaucracies of today.

Ganev argues that in the post-communist space, the elite project described by Tilly is carried out in reverse. He explains that due to the nature of the communist regime, all of the value that would otherwise be spread out amongst the population became concentrated within the state apparatus. Therefore, once Communism collapsed, predatory elites had no interest in extracting anything from the population, but rather, competed to gain access to the lucrative resources captured within the state. Logically, rather than building up a complicated network of extraction, which in turn produces a robust and stable state, the elite project in the post-communist space led to the opposite, which Ganev calls “the ravaging of the state”. Ganev argues that by infiltrating state institutions and extracting the value captured within them, predatory elites effectively hollowed out the state apparatus, rendering it useless as an administrative/governing tool. While the term “predatory elite” is not directly defined by Ganev, this thesis will take it to mean “any individual or organization that is involved in extracting the resources captured within the state for personal gain”.

The work by Tilly, Grzymala-Busse and Ganev brings up a very important question regarding the nature of states and the political elites within them. Namely, why does one govern? Nowhere in their work is the creation of robust state structures described as the goal of elite competition or projects. Rather, the building or erosion of the state apparatus is simply the result of the strategies employed by elites in their pursuit of personal goals. This is clearly in conflict with the assumptions adopted by Western academia, whose obsession with looking at the implications of adopted policies obscures the importance of the reasons behind the adoption of the policies in the first place. Only by acknowledging the mechanisms that structure the political process within the post-communist space can we truly understand why so many of the transitions failed to produce a consolidated democracy, a stable economy, or both.

While Tilly and Grzymala-Busse’s work is more generally applicable to the entire post-communist space, as with all general theory, it naturally foregoes the discussion of the differences that manifested themselves within more specific regions of the former Eastern Bloc. The opposite is true for Ganev’s work, which is clearly inspired by his Balkan roots and is most useful when looking at the transitions that took place within CEE. However, the robustness of his analysis of the CEE transitions comes at the expense of the explanatory value his work has for the processes that took place within the Baltics or Central Asia. This is the natural result of the inherent differences between the post-communist states, which differed not only in their geographical locations, cultures, and societal structures, but also in the way in which the communist regime manifested itself (Petrović, 2013). For instance, whereas ideological positions and geographical proximity to Western

Europe played a leading role in determining the trajectory of the Baltic and Central Asian states (Aalto, 2000; Abdelal, 2001; Leontiev and Amarasinghe, 2022), they played a secondary role in CEE. Therefore, if we want to engage in a more detailed analysis of specific states, we must pay particular attention to the contextual specificity of both the sub-region and the state itself.

Therefore, the remainder of this paper will heavily rely on work carried out on Bulgaria and the transitions of CEE. The most important work I have encountered in this regard is the book by Venelin Ganey "Preying on the state: the transformation of Bulgaria after 1989" in which he significantly contributes to the theory on post-communist state-building by employing a state-centered perspective to the processes that structured the Bulgarian transition.

4. Theoretical Framework

The first important point that Ganey makes is that the initial period after the dissolution of Communism carries disproportionate weight in deciding the future trajectory of the country in question. His primary argument is that the process of separation of the two historically interlinked domains (that of the state and the party) produces tangible consequences for the institutional apparatus of the state and "if the separation of party and state is prolonged beyond the first elections, the damage inflicted on the institutional edifice of the state becomes more serious" (Ganey, 2007, p. 35). These claims are based on Ganey's perception that after the "changing of the guard" (p. 35) of 1989, new informal networks emerged that challenged the hegemonic position previously occupied by the state.

He describes three manifestations of this process: the dismantling of mechanisms of control, the informalization of discretion and the deinstitutionalization of information. All three manifestations serve the same purpose: the erosion of the state's ability to control the behavior of predatory elites. First, by dismantling the mechanisms of control that the state had over the economy, predatory elites effectively blinded it to their mistreatment of government resources. Second, by informalizing discretion, incumbents in early post-communist transitions started exercising their policy making power not for the benefit of the state, but for the benefit of their own informal networks. And third, by deinstitutionalizing information, they narrowed the availability of crucial information to their informal circles of trustees, thus guaranteeing a competitive advantage over state institutions in areas of interest. Ganey's primary argument is that the initial time available to predatory elites to implement these three strategies is directly related to future incumbents' ability to resist the influence of informal networks, the more time available, the more extensive the damage. Therefore, if we

want to understand the institutional “playing field” of post-communist transitions, we must first note the extent to which predatory elites eroded the state’s ability to exercise control over its own resources and institutions at the onset of the transition. This notion of speed and tempo within post-communist transitions is also visible in the works of Grzymala-Busse (2002, 2004, 2008), Ryabinska (2020), Bojicic-Dzelilovic and Bojkov (2005).

The second primary process described by Ganev is the “conversion of power”. He argues that contrary to what is often assumed in academic writing on the topic of conversions, “conversion” is not the process of direct transferring of resources between the political and private domains, but the action of blurring the boundaries between the two, which in turn allows elites to amass private wealth at the expense of the state. “It is precisely the ability to move this boundary on an ad hoc basis and to reap the attendant benefits that is the most spectacular manifestation of elite power in early post-Communism” (Ganev, 2007, p. 70). The process described by Ganev is akin to an institutional Schrodinger’s cat whereas predatory elites exercise power in order to put institutions of interest in a state of limbo, where they are neither fully within the political, nor private domains. Only once the institution is put under scrutiny is its true nature truly revealed, usually to the benefit of private entrepreneurs.

An empirical example given by Ganev is that of Kliment Vuchev. Put Shortly, Vuchev was appointed Minister of Industry in 1995 and created a government fund meant “to finance the reconstruction of the state sector and to extend interest-free loans to SOEs [State Owned Enterprises]” (Ganev, 2007, p. 72). The fund was presented by Vuchev as a return to the state-run economy in which investments within certain industries would be determined by the state body. A year later, upon the firing of Vuchev as minister, it was revealed that while he created the fund in his power as Minister of Industry, his occupation was never described within the fund’s documentation. This effectively transferred the government fund, sponsored by over 200 SOEs and amounting to approximately 900 thousand euro to the hands of Kliment Vuchev in his capacity as a private entrepreneur. This example describes the ways in which political elites in post-communist transitions shift the boundaries between the political and the private in order to convert their political influence into economic benefits. While in the above case the conversion is a somewhat simple case of money-to-money, an important aspect is highlighted by Ganev, which is that it is possible for elites to convert what he calls “social capital” to economic benefit in much the same way. In essence, what this means is that elites can use the authority and respect the communist state invoked in its citizens to manipulate them into entrusting their resources to state institutions and subsequently converting them for personal benefit. This results in an erosion of the

trust the population has for the state and creates barriers for future interactions between the state and the citizenry.

Another important process proposed by Ganev is the change in the strategic approach of predatory elites with regards to state structures over time. Ganev argues that the relationship between “winners” and the state unfolds in two stages (Ganev, 2007, p. 112). In the first stage, elites “collude” with the state to gain access to lucrative institutional resources. The collusion can take many forms, but regardless of the choice of penetrative strategies, the goal is the same: to transfer authority over certain resources controlled by state agencies to the hands of members of informal networks. This is the process by which elites gain access to resources in the first place. However, Ganev argues that once the collusion stage is complete, it is followed by a stage of antagonistic relations between the elites in question and the state agencies. During this stage, elites employ different methods and strategies of prolonging the precarious status quo which grants them the ability to extract resources from the state. This is a multi-level process which can unfold on the international arena, the domestic political scene, or at the level of specific business establishments. Regardless, it is a process of active sabotage of the government’s attempts to regain control of previously lost/stolen institutions. The result is the erosion of the state’s capacity not only to counteract the actions of predatory elites, but also to deliver goods and services to the population. Therefore, in their attempts to retain control of their sources of wealth, predatory elites inevitably act as “state breakers”.

The final important argument that Ganev makes is that the extractive capacity of certain institutions or their potential ability to curb the projects of predatory elites in the Bulgarian context was a strong determinant in deciding which institutions would be targeted and pressured. This is to say that institutions which presented ample opportunities for extraction from the state or had the capacity to block the extractive efforts of elites were regarded as lucrative targets, while those that were mostly involved in actions outside of the elites’ interests were ignored (Ganev, 2007, pp. 151-174). Ganev illustrates this point by following the development of the Constitutional Court and the Bulgarian National Bank. He argues that since the court was primarily interested in “interfering in formal policymaking” (Ganev, 2007, p. 168), the predatory elites were hardly interested in eroding its independence, as they believed there was little short-term profit to be gained through formal policy procedures. At the same time, the BNB provided ample opportunity for extraction in the form of loans to failing state-owned enterprises. Based on these observations, he concludes that the survival chances of “imported” institutions depends on their positioning with regards to the unfolding predatory projects in the country of interest.

The only aspect of post-communist transitions that Ganev pays little attention to is the role of popular mobilization as a method of resisting the actions of predatory elites. This is due to his view that during the Bulgarian post-communist transition “disengagement” was the “preferred mode of action” (Ganev, 2007, p. 95) within Bulgarian society. I find this point less convincing than the rest of his theoretical framework. A brief overview of societal action and voter behavior within the Bulgarian post-communist transition would suggest that even if the actions of the Bulgarian society did not wield sufficient results in taming predatory elite behavior, the strategy the population employed was not a passive acceptance of a failed transition effort either. Bulgarians engaged in vigorous protest voting (Krastev, 2002) and organized large-scale popular protests to remove incumbents on multiple occasions (Dobrinsky, 2000). Unfortunately, seeing as how robust research on the Bulgarian transition is still lacking, I could not find any studies that focus on the effects that Bulgarian popular mobilization had on the strategies employed by informal predatory networks which suggests that this thread of analysis can provide a promising venue for future research into the Bulgarian transition.

Nevertheless, Ganev’s analysis of the Bulgarian transition provides a solid basis for the development of the preliminary causal mechanism that led to the banking system’s collapse in 1997. However, although he acknowledges the collapse of the BNB and the banking system as an important event in the Bulgarian transition, he does little to explain the way in which his theorized processes interact to produce the downfall of the institution. Further, in his attempt to produce a generalized theory of post-communist transitions, he naturally ignores “nonsystematic mechanisms” (Beach and Pedersen, 2019) which might prove important for the development of a satisfactory explanation of the collapse of the banking system. Regardless, his theorized systematic mechanisms will act as the starting point for my analysis. Ganev’s analysis assumes that all the mechanisms described above contribute to the erosion of state institutions and should therefore have context-specific empirical manifestations in most, if not all, institutions of interest. Seeing as how Ganev already acknowledges that the BNB was of prime interest to Bulgarian predatory elites, I would expect to see all four processes manifest themselves empirically with regards to the BNB and the banking system in the period between their establishment and collapse.

5. Methodological Approach

This thesis applies an explaining-outcome process-tracing approach to the collapse of the Bulgarian banking system. The way the method is applied is based on the guidelines developed by Beach and Pedersen (2019). In their book, Beach

and Pedersen differentiate between three different variations of process-tracing: theory-testing, theory-building and explaining-outcome. All process-tracing variants are based on the same set of ontological assumptions and involve the development or testing of a “causal mechanism” between an initial condition (X) and an outcome (Y). Process-tracing analyses have two alternative goals, depending on the variant of choice. The first is to clearly illustrate the way in which causal forces are transferred by “entities that undertake activities” (Machamer, 2004; Machamer, Darden and Craver, 2000; as cited in Beach and Pedersen, 2019, p. 29) within a larger causal mechanism linking X and Y. The second is to determine whether a hypothesized mechanism is present within a specific case. Each causal mechanism is made up of various “parts”, or “entities that undertake activities”, and each of them should be an “insufficient but necessary” (Beach and Pedersen, 2019, p. 30) piece of the puzzle. That is to say, the “parts” are neither sufficient, nor redundant in explaining the entire causal mechanism.

The two ontological assumptions that process-tracing is based on are that causality is: (1) mechanistic; and (2) deterministic. Adopting a mechanistic ontology of causality means that we are not only interested in the “regular empirical association” (Beach and Pedersen, 2019, p. 24) between an initial condition (X) and an outcome (Y), but also in the way in which X produces Y via the transferring of causal forces through a mechanism. The second assumption of “deterministic causality” communicates that we assume that there is no true randomness. A deterministic causality assumes that, if given access to all of the required information, we can fully account for every single event. However, due to the inherent unavailability of “all of the required information” in social sciences, deterministic causality “in no way implies that researchers will successfully analyze causal processes in the world. However, it does mean that randomness and chance appear only because of “limitations in theories, models, measurement and data” (Mahoney, 2008; as cited in Beach and Pedersen, 2019, p.27). Therefore, the methodology assumes that outcomes are caused by the transfer of causal forces through a mechanism and that said mechanism can be observed and analyzed through the collection of empirical data.

Apart from the similarities described above, there are significant differences between the three variants of process-tracing, especially when it comes to the explaining-outcome variant. To begin with, explaining-outcome process tracing, as opposed to theory-testing and theory-building, is case-focused. This means that while the latter two are mostly interested in developing or testing generalizable theories, explaining-outcome is primarily focused on crafting a “minimally-sufficient explanation of a particular outcome” (Beach and Pedersen, 2019, p. 35). The primary objective of this thesis is to investigate the events that led to the

catastrophic collapse of the Bulgarian banking system. Therefore, the most suitable option is the application of an explaining-outcome process-tracing approach. This usually includes the use of both “systematic” and “nonsystematic” mechanisms. While a systematic mechanism “transcends the particular spatiotemporal context” (Elster, 1998; as cited in Beach and Pedersen, 2019, p. 35) within which it was identified, nonsystematic mechanisms are “unique to a particular time and place”. Beach and Pedersen argue that explaining-outcome process-tracing usually involves the use of both types of mechanisms. However, this naturally means that the results of an explaining-outcome study are not applicable to other similar events and contexts.

Additionally, while explaining-outcome process-tracing is not theory-centric research, it is still theory-driven. Theory plays an important role in explaining-outcome process-tracing in that it allows us to craft a hypothesized causal mechanism prior to our collection of empirical data (Beach and Pedersen, 2019, pp. 63-68). Further, explaining-outcome process-tracing is different in the types of within-case inferences made while looking at a particular causal mechanism. While theory-testing and building studies make inferences about the *existence* of a causal mechanism, explaining-outcome studies infer the *sufficiency* of a proposed mechanism in explaining a particular outcome (Beach and Pedersen, 2019, pp. 13-14). These inferences are then used to determine whether the mechanism provides a minimally-sufficient explanation of the event, which is defined as “an explanation that accounts for all of the important aspects of an outcome with no redundant parts being present” (Mackie, 1965; as cited in Beach and Pedersen, 2019, p. 18).

5.1 Data Collection and Evaluation

Process-tracing analyses are conducted through the collection of *observations*, which are then evaluated for their usefulness as *evidence* (Beach and Pedersen, 2019, pp. 120-132). In this thesis, I have primarily collected observations by conducting interviews, analyzing newspaper sources, and reading historical scholarship. Prior to the collection of said observations, I developed “evidence strength tests” by following the framework presented by Van Evera (1997), which is also consistent with the primary guiding principle of evidence evaluation in process-tracing – the Bayesian logic of inference (Beach and Pedersen, 2019, pp.95-105). Evidence strength tests were developed for each segment of the hypothesized causal mechanism which I present in Chapter 6 of this thesis. Then, the collected observations were evaluated by placing them within the contextual knowledge I already had of the events that unfolded. Finally, after collecting and evaluating all of the observations, I drew conclusions about the sufficiency of the

proposed mechanism in explaining the events that unfolded with regards to the banking system’s collapse.

This research design was guided by the so-called Bayesian logic of inference. Bayesian logic of inference dictates that the inferential value of a piece of evidence for the existence of a part of the causal mechanism is based on its “certainty” and “uniqueness”. Certainty refers to the likelihood of finding a piece of evidence and uniqueness refers to the number of alternative explanations a piece of evidence might contribute to. The lower the probability and the higher the uniqueness, the more inferential value a piece of evidence has.

There are four possible combinations of certainty and uniqueness a piece of evidence might have. These combinations were first summarized and named by Van Evera (1997) and are visible in the following table:

Table 1. Evidence tests

	<i>Low Certainty</i>	<i>High Certainty</i>
<i>Low Uniqueness</i>	Straw-in-the-wind tests	Hoop tests
<i>High Uniqueness</i>	Smoking-gun tests	Doubly-decisive tests

As Beach and Pedersen point out, these four conditions should be understood as continuums (2019, p. 102). In practice, process-tracing analyses often prioritize certainty over uniqueness, due to the difficulty of acquiring the evidence required to confirm a high uniqueness test. I will now provide an example of how these tests were used in my evaluation of the data.

When analyzing the collapse of the BNB, based on my contextual knowledge of the Bulgarian post-communist transition, I assumed that it was highly probable that individuals associated with the former Bulgarian Communist Party would be present within the banking system’s management. If I were to confirm that associates of the former BCP were present within the structure, my confidence in the proposed mechanism would be strengthened. However, if the opposite were true and I could not identify any such individuals, my confidence in the hypothesis would sharply decrease. At the same time, the uniqueness of “finding BCP associates in the banking system’s management” was not particularly high. If I were to identify such individuals, it might have been because they were there to sabotage

the banking system's proper functioning. However, they might have also been there simply because they were capable and educated economists, whose skillsets were being used for the development of the new institution. Therefore, this piece of evidence had rather high probability and rather low uniqueness and was therefore, a hoop test. Confirming that these individuals were present would not singlehandedly prove the existence of the part of the causal mechanism, but their absence would significantly shake the foundations of the hypothesis.

The only point at which my analysis deviated from the guidelines proposed by Beach and Pedersen was in their insistence on using mathematical equations to evaluate the probability of finding a piece of evidence. In chapter 5 of their book, Beach and Pedersen indicate that they find it "...unfortunate that many qualitative scholars using process-tracing do not make their priors and likelihood ratios explicit in their analysis" (p. 87). They say that the reluctance of using numbers to indicate the inferential value of evidence, based on the probability of finding it, opens process-tracing research design to attacks regarding their inferential reasoning. However, I would argue that regardless of whether the arguments constructed by the researcher are translated into numerical values or not, the strength of the argument is ultimately the only thing that determines its vulnerability to criticism. This arbitrary nature of process-tracing research design is acknowledged by Beach and Pedersen earlier in the same chapter, which makes their subsequent assertion rather confusing. In practice, converting the argued probability of finding a piece of evidence into a numerical value only adds an additional layer of arbitrariness by numerically cementing what could only be described as an informed opinion. Therefore, I have not presented mathematical formulas to justify the inferential value I have assigned to certain pieces of evidence in Chapter 6.

With regards to data collection, there are two specificities of my research design that need to be acknowledged. First, I have not analyzed any official documents produced by the government, the central bank, or other officials in my investigation of the collapse of the banking sector. This is due to the systematic manipulation of data and destruction of sensitive information that took place during the Bulgarian transition. While there are too many such cases to present here, notable instances would include the "accidental fire" that engulfed the ex-BCP headquarters shortly after 1989, effectively wiping out any documentation of abuse of power by ex-BCP elites (Mediapool, 2023) and the Vuchev story presented earlier in this thesis.

The second clarification is that my data collection design had an inherent and unsurpassable bias due to the sensitive nature of the topic under investigation. My data collection was primarily sourced through interviews with investigative journalists and academics, academic historical analysis, and newspaper articles.

However, what became clear was that my data collection design was one-sided. Although Beach and Pedersen advise researchers to seek information from both sides of a conflict (2019, p. 134), investigating the predatory actions of mafiosi posed a clear danger to myself as a researcher. This was exacerbated by the fact that many of the biggest media companies in Bulgaria have direct connections to predatory elites that rose to prominence during the transition (Reporters Without Borders, 2018). Therefore, my analysis was limited to the accounts, research and documentation produced by individuals and institutions who position themselves in opposition to the predatory elites of the Bulgarian transition.

This was also visible in my interview sampling strategy. My interview sampling was severely limited by the aforementioned dangers associated with investigating extractive efforts by elites, who are still present within the Bulgarian political and economic environment. Therefore, my interview acquisition options were limited in two ways. First, there are very few people in Bulgaria who have detailed knowledge of the events that unfolded between 1991 and 1997. This is due to the obscured nature of the events during that period, which were defined by extensive corruption practices, and were mostly covered up and hidden from the public eye. Second, even fewer of the people who have the knowledge to participate in an interview were willing to talk to me about these topics. This is understandable due to the long history of intimidation of investigative journalists in Bulgaria. Notable examples of such instances are the intimidation attempts against Genka Shikerova in 2013 and Stanislav Tsanov in 2023. Therefore, my interview options were significantly limited.

As for the interview themselves, I conducted three in-depth interviews with two individuals. The interviews were semi-structured and followed the guidelines provided by Mason (2002). The topics, covered in the interviews, were guided by the evidence tests developed in Chapter 6. As for secondary sources, the main secondary sources of information consisted of academic and journalistic works in both English and Bulgarian, which were concerned with the events surrounding the Bulgarian transition and the banking system in particular.

5.2 Ethics and Positionality

In terms of ethical considerations and my positionality as a researcher, there were very important ethical considerations with regards to the exposure to danger that the thesis presented to both the researcher and the interviewees. As I addressed above, the thesis was written in an environment which is still structured by the processes examined in the thesis. Therefore, in order to protect the interview participants, all interviewees signed a consent form prior to the interviews, which guaranteed their anonymity at all stages of the thesis-writing process. As for the

position of the researcher, I already addressed the inherent limitations that come with conducting research on such a sensitive topic. In the same way that I have taken steps to protect the welfare of the interview participants, I also had to be conscious of threats to my own safety. Therefore, although this has skewed the results of my analysis, I have decided to avoid certain media organizations and other institutions in order to guarantee my safety and that of the participants in the thesis.

6. Operationalization

In this section of the thesis, I present the hypothesized causal mechanism which I then tested with the collected data. The causal mechanism was primarily based on the framework created by Ganev. After translating Ganev's theory into observable pieces of evidence, I supplemented it with nonsystematic conditions to create a cohesive hypothesized mechanism. This segment mostly involved the transformation of the processes described by Ganev into context-specific manifestations of his systematic mechanism of post-communist transitions.

The first step was determining the initial condition (X) and the outcome (Y) of the hypothesized causal mechanism. For the sake of simplicity, I began with the outcome. While the Bulgarian economy was already in a precarious situation prior to 1997, according to some articles (Gulde, 1999; Berlemann and Nenovsky, 2004), a series of events in late 1996 and early 1997 led to the rapid worsening of the macroeconomic conditions within the state. The initial assumption of this thesis was that the collapse of the system was primarily caused by a series of bank runs in 1996 and 1997, which, when combined with the precarious condition of the banking system, resulted in the total collapse of the BNB, the banking sector, the currency, and the economy (Hristova et al., 2004). In June of 1997, a currency board fixing the exchange rate between the Bulgarian lev and the German mark was introduced, which marked the end of the crisis period. Therefore, the outcome (Y) of the processes that unfolded in the banking sector during the Bulgarian transition was determined to be *the collapse of the Bulgarian National Bank and the banking system*.

The initial condition was more complicated to determine. It was impossible to capture every single factor that contributed to the collapse of the Bulgarian banking system, since some of the problems that the sector inherited began long before the end of the communist regime. However, the restructuring of the banking system in 1991 "cleaned the slate" and it was precisely the processes that unfolded *after* the re-establishment of the BNB as an "independent" institution that defined its subsequent failure (Hristova et al., 2004; Ganev, 2007). If we look at the collapse of the banking sector through the lenses of Ganev's analysis, we can deduce that the initial determinant of its trajectory was its position within the unfolding

predatory elite projects in the Bulgarian transitional space. As previously discussed, Bulgarian predatory elites targeted institutions that either contained significant resources for extraction or had the ability to impede the extractive efforts of elites. Therefore, it was easy to see why the central bank and the banking sector in general would become prime targets for predatory elites and, according to Ganev's analysis, it was exactly this targeting that set in motion the processes that ultimately led to the banking system's collapse. Therefore, the initial condition (X) of this analysis was determined to be *the targeting of the newly established BNB and banking system by predatory elites*.

After I established the X and the Y, I moved to the individual parts of the causal mechanism and the ways in which causal forces were transferred through it. Following Beach and Pedersen's (2019) guidelines, the parts of the mechanism took the form of "entities engaging in activities" (p. 6). Fortunately, Ganev's analysis, while not explicit about the ways in which causal forces are transferred, contained entities, activities, and a semblance of temporal continuity. To be more specific, he mostly talked about the *actions of predatory elites*, and the processes he described could be translated into a step-by-step causal mechanism.

The first process described by Ganev was the incomplete separation of party and state. He argued that in the initial stage of the Bulgarian transition, political predatory elites set the conditions under which the party would separate from the state. These conditions involved the weakening of the state apparatus' capacity to govern through the dismantling of mechanisms of control, the informalization of discretion, and the deinstitutionalization of information, which were discussed in the theoretical section of this thesis. In the context of the Bulgarian banking system, this process would manifest itself in the intentional misstructuring of the banking system with the aim of creating channels for extraction or sabotage. The "entity" in this part of the mechanism was determined to be *predatory elites* and the "activity" was *intentionally introducing a flawed institutional framework*. The definition of a *flawed institutional framework* would be one that (1) had ineffective or missing mechanisms of control; (2) had missing/low formal discretion; and (3) had missing/low access to crucial information.

The second process in Ganev's framework was the extraction of resources through the merging of the private and political domains. Ganev (2007) argued that the ability to merge the two domains "on an ad-hoc basis...is the most spectacular manifestation of elite power in early post-Communism" (p. 70). It is important to reiterate the point that this process not only eroded the state's capacity to govern through the extraction of tangible resources, but also through the erosion of the state's social capital. This is to say that the funneling of resources to the hands of private individuals via the institutional edifice of the state had the secondary effect

of eroding the goodwill that Bulgarian citizens had towards the state's institutions. Contextually, this process could manifest itself in the interaction between the *public* part of the banking system – the BNB and the State Savings bank, referred to as DSK; and the *private* part, which would be represented by the many newly founded banks after the restructuring of 1991. There, I expected to see questionable practices with regards to the handling of state-owned funds and the ways in which said funds were distributed among the enlarged banking system. More specifically, I was curious to see whether there were any rigid regulations or evaluation procedures with regards to the way in which the BNB extends loans to smaller banks, especially private ones. To summarize, this process was defined as *predatory elites extract resources by bridging the public and private domains*.

The third process described by Ganev was the evolution of the interaction between predatory elites and state representatives. He argued that after the initial stage of “conversion” between predatory elites and the state apparatus, which would be represented by the first part of the mechanism, the relationship between predatory elites and the state entered a phase of hostility. This is to say that once systematic extraction practices started taking place, the state apparatus usually tried to interfere, while elites tried to maintain the advantageous status quo they had created for themselves. In the context of the banking system, this stage of confrontation would manifest itself in struggles for positions of power or policies within the banking sector. Due to the hostile nature of this interaction, I also expected that such struggles would involve public accusations, lawsuits, and political scandals. This process could also involve attempts at changing the institutional setup of the banking sector. While Ganev did not explicitly state this, I assumed that these public clashes between the state and persons with “vested interests” would also significantly erode the social capital of the state, perhaps even more so than extractive practices did. While institutional takeover could, and usually was, undertaken behind closed doors and away from the public eye, direct clashes between the formal and informal networks within the state edifice could shine a spotlight on the extent of the predatory practices undertaken by elites. Logically, such clashes would act as signals, showing people that the institutions in question did not serve their interests, but those of connected individuals. To summarize, this part of the process involved the *intense confrontation* between *predatory elites and the government* and resulted in the erosion of the state's capacity to govern and the social capital of the state.

As for the final parts of the hypothesized causal mechanism, Ganev's conceptualization of post-communist transitions did not provide a clear answer as to how the processes described above directly led to the collapse of the banking sector. However, in order for the analysis to be cohesive, I had to conceptualize

additional steps, which would describe the transferring of causal forces required to provide a minimally-sufficient explanation of the collapse of the banking system. As much as Ganev insisted that it was the actions of predatory elites that ultimately eroded institutions in the Bulgarian context, I assumed that the final blow to any institution was seldom dealt by the elites in question. This was logical, as predatory elites would have no incentive to destroy an institution that acted as a valuable source of personal wealth. In the context of the banking system, although the sector was arguably in crisis from the moment of its conception, several texts suggested that what led to its downfall were a series of bank runs in late 1996. This led me to believe that it was exactly this rejection of the system by the Bulgarian population that set in motion the events that collapsed the BNB and the banking sector. It was difficult to determine the exact signal that triggered the frenzy of withdrawals and exchanges that took place during the bank runs. What I did know was that in 1996, the BNB's foreign reserves rapidly decreased, investments fell, the exchange rate of the lev deteriorated, inflation soared and 14 banks, accounting for about a fourth of all assets in the banking system, declared bankruptcy (Hristova et al, 2004, p. 49). Needless to say, such dire developments posed a significant threat to the savings of the Bulgarian population, most of which were concentrated within the few state-owned banks, and people raced to leave the system before it collapsed.

For the sake of keeping the analysis relatively simple, I broke down these events into two separate parts of the mechanism. The first one was *the BNB and the banking system enter a deep crisis*. While I mentioned that it could be argued that the banking sector was always in some form of crisis, by 1996 the scale of the problems the system was facing became much more apparent. The second part of the mechanism was concerned with the reaction of the population to this development. As I already explained, in their fear of incurring significant losses *the population withdraws from the Bulgarian banking system*. I believed that this withdrawal dealt the final blow to the fragile sector and was followed by a short period during which the system completely collapsed, which was the outcome (Y) of the analysis. It is also worth noting that these two parts of the mechanism were what is defined as “nonsystematic.” They were context-specific manifestations of the institutional erosion described by Ganev, which only manifested themselves in the context of the BNB and the banking system. Therefore, if Ganev's framework was to be applied to any other post-communist institution, one should not expect that the final two parts of the proposed mechanism would be present.

For clarity, I will now summarize the hypothesized causal mechanism I initially created, represented in *Figure 1* below. The process started with predatory elites targeting the BNB and the banking system for their extractive potential. They did so by influencing the creation of a problematic system, which allowed for

extractive actions. These extractive actions were carried out by bridging the gap between the public and private domains and funneling government funds to the hands of connected individuals via the banking system. These extractive efforts caught the attention of the government, which resulted in clashes between the state and predatory elites. This struggle over the system pushed it to its brink and resulted in the deepening of the institutional crisis. The population noticed these developments and opted-out of the system to protect its personal interests, which in turn completely collapsed the BNB and the banking system.

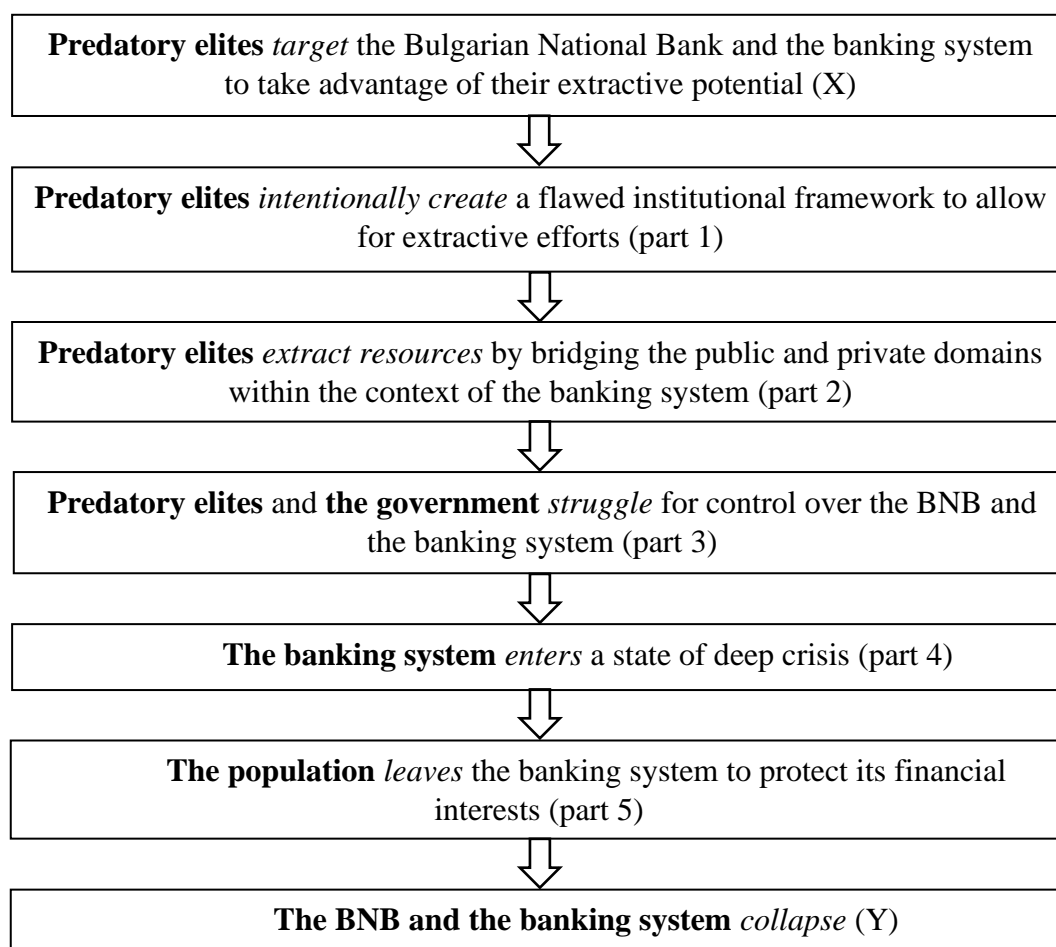

Figure 1. Hypothesized causal mechanism

After the hypothesized causal mechanism was completed, I proceeded by designing empirical tests to test its sufficiency in explaining the events that unfolded with regards to the Bulgarian National Bank and the banking system. Each part of the mechanism was designed to be both necessary and insufficient in explaining the mechanism as a whole and when put together, all the parts should have clearly demonstrated the way in which causal forces were transferred from X to Y through the chain of causality.

Part 1: Intentional misstructuring

It was difficult to design a surefire way to check for something as elusive intentional sabotage of the design of the system. However, what I could check for instead was whether there were any alternative explanations that could better explain the obvious faults implemented in the system from the beginning. Therefore, the empirical tests for this part were mostly designed as hoop tests, following Van Evera's conceptualization, which would be used to exclude alternative hypotheses. I also had to check whether there was predatory elite presence in the decision-making body in charge of creating the system in the first place. The most logical alternative explanations would have been that (1) the people designing the new banking system did not have the knowledge required; and (2) the design of the banking system was influenced by foreign interests. To check for the presence of predatory elites and the presence of alternative hypotheses I used the following tests:

- 1) Evidence of the presence of elites who were related to the ex-BCP, or were part of any informal networks, who were involved in the creation of the legislative structure of the new banking system and were in positions of great influence.
- 2) Evidence that the people who were responsible for the creation of the banking system had access to knowledge regarding best practices and/or proper functioning of banks in a free-market environment.
- 3) Evidence of the involvement of foreign actors (governments, entrepreneurs, etc.) in the making of the banking system.

All of these evidence tests shared the characteristics of hoop tests in that while none of them could prove a hypothesis by themselves, they could be used to discard alternative explanations. For instance, if it turned out that there were predatory elites involved in the making of the system, this wouldn't necessarily prove the existence of my proposed mechanism. However, their complete absence from the decision-making process would significantly undermine the hypothesis I had put forward. Alternatively, even if they were present and in positions of power, if it turned out that they did not have access to information/knowledge, it would be difficult to argue that the system was badly designed solely because of the project of predatory elites. At the same time, if I found that elites were present *and* they had access to information/knowledge, then my hypothesis would become more likely.

Following the Bayesian logic of inference, I believed that the evidence in test 1) had a high probability of being true and therefore had low inferential value for the presence of the hypothesized mechanism. I also believed that there was a

high probability that the people designing the system had access to knowledge and information. Hence the evidence in test 2) also had a high probability of being present and needed to be combined with the presence of 1) in order to carry any significant inferential value. Additionally, I would have been greatly surprised if foreign actors had significant influence in the design of the newly founded BNB. Therefore, if I had confirmed the presence of test 3), it would have significantly questioned the existence of my proposed mechanism.

Part 2: Extractive efforts

Fortunately, this part of the mechanism was much easier to test for and had been an interest for investigative journalists and academics alike. Therefore, I had the freedom to design more surefire ways of testing it by using smoking gun and hoop tests. To reiterate Van Evera's design, smoking gun tests were designed in such a way whereas if they were found to be present, they would carry significant inferential value for the presence of the mechanism. At the same time, if they were absent, their absence would not necessarily disprove the existence of the mechanism. The empirical tests for the second part of the mechanism were the following:

- 1) Direct evidence of systematic draining of the banking system, which included the continuous distribution of BNB loans to the hands of private individuals.
- 2) Evidence of the systematic extension of credit injections by BNB and other banks to "connected" individuals.
- 3) Evidence of continuous extension of credit to debtors, who had a proven record of not meeting payment obligations.

The tests for this part of the mechanism were designed in such a way whereas test 1) constituted a smoking gun test, while test 2) and test 3) were more akin to hoop tests. If I had confirmed test 1), then it would have clearly proven the existence of extractive practices in the BNB and banking system. However, if there was no direct evidence pointing to such efforts, this could have been the product of the enigmatic nature of such dealings and therefore, would not have necessarily disproven the mechanism. As for tests 2) and 3), I determined that there was a high probability that I would find both pieces of evidence during my data collection. Therefore, they would carry significant inferential value for the presence of the mechanism when both were present, or one of them was combined with the presence of 1). However, if I were to fail to find both tests 2) and 3), especially if there was no evidence of test 1), the proposed mechanism would have been completely disproven.

Part 3: Clash between government and informal networks

Part 3 of the mechanism was tested using three hoop tests. This part of the mechanism could manifest itself in two primary ways. Although I have mostly talked about public clashes between government representatives and informal networks, the presence of either public or private clashes would still maintain the integrity of the proposed mechanism. However, the existence of public confrontations between the two would have stronger inferential value for the existence and sufficiency of the mechanism. Therefore, I designed two hoop tests that test for either possibility, with the test regarding public clashes carrying more inferential value than the one regarding private ones.

I also needed to test whether it was the confrontation between the government and predatory elites that triggered the deepening of the banking crisis. The logical proposition of causality was that due to the clashes between the two groups, the institution was stuck in decisional deadlock. This inability to act impeded the institution from amending problematic policies that were threatening to collapse the system, which allowed the crisis to deepen significantly.

A counterproposition would be related to *Part 2* of the mechanism. The most likely alternative hypothesis was that, regardless of whether the government and predatory elites entered a period of hostile relations, the extractive efforts of elites were always going to drive the system into a state of deep crisis. Therefore, I designed one more hoop test, through which I could determine which hypothesis was more likely to be true. The tests applied for this part of the mechanism were the following:

- 1) Evidence of private confrontations between government officials and individuals connected to informal networks regarding key positions/policies at the BNB and the banking system.
- 2) Evidence of public confrontations between government officials and individuals connected to informal networks regarding key positions/policies at the BNB and the banking system.
- 3) Evidence of a higher number or stronger intensity of confrontations shortly before the deepening of the banking crisis.

The only difference between the first two tests was in the inferential value I could assign to each. The tests were designed with the assumption that it was highly probable that clashes between the two groups took place. However, keeping such disagreements private would raise questions regarding the primary goals of the government representatives. While it was convenient to think of “government” and “informal networks” as strictly separate, it was not difficult to imagine a scenario

where members could switch from one side to the other. In simpler terms, keeping such clashes private would put into question whether the representatives of the government were defending the state's interests or their own. Alternatively, it was less likely that potentially corrupt government representatives would willingly bring such clashes to the public eye, as that would further increase the risk of their extractive schemes falling apart. While it was not unheard of for scandals between two informal networks to take place publicly, it was much more likely that such clashes were kept behind closed doors to protect the interests of both sides. To summarize, private clashes could have taken place for two different reasons. They could have taken place due to a legitimate struggle for control between the government and informal networks, or they could have represented a struggle between two competing informal networks. In opposition, public struggles had a much higher chance of representing a confrontation between the government and informal networks, and therefore carry significantly higher inferential value for the proposed causal mechanism.

Test 3) was designed as a hoop test to check whether the proposition that the clashes between the government and informal networks pushed the BNB and the banking system into a deep crisis held true. The confirmation of the test would not prove the hypothesis by itself, but the absence of more intense confrontations closer to the escalation of the crisis would strongly suggest that an alternative process was more likely to have taken place.

I was also interested to see whether the results of the data collection would identify this part of the mechanism as a key segment of the overall causal chain of events. While it was clear that the existence of clashes between the government and predatory elites would contribute to the outcome, it was also possible that it would not be a necessary part of a minimally-sufficient explanation of the collapse. Therefore, I was extra vigilant when collecting data regarding this part of the mechanism.

Part 4: Deepening of crisis

This part of the mechanism had been the subject of extensive economic research on the Bulgarian transition. The consensus in the literature was that the crisis deepened significantly during late 1995 and early 1996 (Hristova et al., 2004; Berlemann and Nenovsky, 2004). Therefore, there was a very high probability that this part of the mechanism took place, which allowed for the use of a doubly-decisive test, through which I could easily confirm or disprove the mechanism. The alternative hypothesis the doubly-decisive test would point to, if the evidence was found to be missing, was that economic conditions in late 1995 and early 1996 did

not deteriorate but either maintained their status or improved. The test would be the following:

- 1) Evidence that inflation, foreign reserve, exchange rate and liquidity values in the banking system significantly worsened during late 1995 and early 1996.

Due to the consensus that economic conditions in the banking system deteriorated significantly during this period, I designed only one test for this part of the mechanism. However, if this part was disproved, then the overall hypothesized mechanism would also have to be subjected to significant revision.

Part 5: Population withdrawal

The final part of the mechanism also had a high probability of being true, as the existence of the withdrawal events was well documented by journalists and academics. Therefore, what the tests for *Part 5* were mostly concerned with was determining whether the withdrawal events took place shortly after the worsening of the economic conditions within the system and whether they were a key part of the collapse of the system. This could be tested by identifying the most intense withdrawal events and placing them within the timeline of the crisis and checking whether the withdrawal events were identified as being the final push that collapsed the banking system.

- 1) Evidence of intense withdrawal events taking place after the deepening of the crisis in late 1995.
- 2) Evidence of withdrawal events significantly intensifying after late 1995.
- 3) Evidence that the withdrawal events were the reason for the final collapse of the banking system.

This part of the mechanism was tested using two hoop tests and a doubly-decisive test. All tests had a high probability of being confirmed. If any of the first two were disconfirmed, then that would suggest that the timeline of the causal mechanism would need to be rearrange but it would not necessarily alter the makeup of the mechanism itself. However, if test 3) was disconfirmed, then that would suggest that an alternative explanation would need to be introduced to the causal mechanism.

7. Results

In the following section I go through the results of my research. The chapter is split in two parts. First, I talk about the parts of the overall causal mechanism that were confirmed by my data collection and had a high probability of being core parts

of the overall causal mechanism. After that, I present the parts that were either found to be redundant or were disconfirmed in favor of another process. The implications of the results are discussed in Chapter 8 of the thesis, in which the amended causal mechanism is also presented.

7.1 Confirmed mechanisms

After the collection and evaluation of data via interviews and the revision of a number of different research papers and articles, it was confirmed that parts 1,2 and 4 played a key role in the chain of events that took place. All three parts were explicitly identified in both the interview data and the written materials as not only being present, but also being key parts of the collapse of the BNB and the Bulgarian banking system. In the following paragraphs, I go through each part, present my findings, and discuss how the collected evidence supports or disproves the existence of the evidence tests outlined in the previous section of this thesis.

Part 1: Intentional Misstructuring

With regards to Part 1, both the interview data and the written texts supported the hypothesis that there were a number of predatory elites involved in the creation of the institutional framework, who also had access to the relevant information and knowledge to design the system in an effective and efficient way but chose not to do so. In practical terms, evidence tests 1) and 2) were confirmed, while there was no data to support the existence of evidence test 3).

The evidence suggested that there were clear gaps in the legislative basis of the institutional framework that allowed for “the dismantling of mechanisms of control” and “the informalization of discretion” described by Ganev. The most glaring example of this was the failure of Parliament to reach an agreement regarding the legislation surround the collection of debts from citizens and institutions, who have defaulted on their debt payments. There was no legal basis for banks to sue individuals or institutions who owe them money, which rendered the collection of debt through legal means impossible (Interview 1 and 2; Interviewee 1). What was even more striking was that the newly created banking system operated without such a legislative basis from 1991 until 1997, when it collapsed, meaning that throughout this period, banks had to rely on “intimidators” (Interview 1; Interviewee 1) or personal ties in order to collect debt payments from their debtors. This moved the axis of control over the collection of debt from the state’s courts to the personal dealings of individuals and institutions.

The evidence collected made it clear that this was a core issue of the banking system. However, to confirm the existence of this part of the analysis, it was

important to highlight whether this obvious gap in the legislature was left there intentionally, and if yes, by whom. This brings us to evidence test 1), which was defined as “Evidence of the presence of elites who were related to the ex-BCP, or were part of any informal networks, who were involved in the creation of the legislative structure of the new banking system and were in positions of great influence”.

To begin with, the first government that tasked itself with accepting the much-needed “Bankruptcy” chapter to the Trade Law, was led by the ex-BCP, now BSP (Bulgarian Socialist Party), with an absolute majority. The government in question was dissolved shortly after its creation, after a report by investigative journalists was published, which revealed the roles that the BSP representatives in parliament played in maintaining the authoritarian regime prior to 1989 (Kompromat 1, 2; Georgi Tambuev, 1991).

After the collapse of the first BSP government, a total of four additional governments ruled the country between 1991-1997: an opposition-led government between 1991 and 1992; a Movement for Rights and Freedoms (MRF) government between 1992 and 1994; a caretaker government between October 1994 and January 1995; and a BSP government between 1995 and 1997. The MRF and BSP governments of this period have both been linked to large-scale corruption scandals involving the biggest predatory elite organization in Bulgaria – “Multigroup” (Interview 1; Interviewee 2; DW, 2022). One of the interviewees even went as far as to call the MRF government of 1992 a “puppet” and indicated that it was colloquially referred to as the “Multigroup government” (Interview 1; Interviewee 2).

In addition to the corrupt individuals involved in the MRF government, the BSP government of 1995 notably included Kliment Vuchev, who was involved in the corruption scandal outlined by Ganey (2007, p.72) and other notable scandals which I discuss later in the thesis (Interview 1; Interviewee 2).

The most telling example for the intentional misstructuring of the system took place in May of 1995, when the newly elected BSP government reversed a progressive policy implemented by Reneta Indjova’s caretaker government, thus cementing the hypothesis that the BSP acted in the interest of informal networks (Interview 1, Interviewee 1; Gancheva et al., 2000). This event will be explored in detail later in the thesis. Therefore, the data extensively supported the hypothesis that there was significant predatory elite presence in the decision-making body responsible for the creation of the banking system, which not only ignored the need for the amendment of the system, but also took active steps in countering legislative progress.

The existence of test 2) was also supported by the primary data, while there was no evidence to suggest the presence of test 3). The data from both interviews with Interviewee 1 clearly indicated that lack of knowledge was never an issue within both the legislative process and the management of the banking system. The interviewee indicated that expert-advisors were pointing to the need for the addition of a “Bankruptcy” chapter to the Trade Law as early as 1990 and that “...although it was clear what had to be done... there was no one to do it” (Interview 2, Interviewee 1). The interviewee further indicated that the BSP government of 1995 “had no intention of passing anything related to the collection of debts by the banks”, although they were aware of the necessity to do so. As for test 3), there was nothing to indicate that foreign actors were involved in the creation of the banking system at any point between 1991 and 1997. This test lacked support in both the primary data and the secondary sources. Therefore, it was safe to conclude that the creation of the banking system was a strictly domestic matter.

To summarize, the data heavily supported the hypothesis that the banking system was intentionally misstructured by predatory elites. The data strongly indicated that predatory elites were present in the system and had both the knowledge and the power to introduce crucial amendments to the legislature, which would support the proper functioning of the banking system. The most telling aspect of the data collection was the finding that while the governments between 1991 and 1994 were plagued by inaction, the BSP government of 1995 took concrete steps to block the legislative progress made by the previous caretaker government, thus cementing the BSP as a party representative of predatory elites. The data also heavily supported the hypothesis that no foreign actors were involved in the misstructuring of the system.

Part 2: Extractive Efforts

The second part of the causal mechanism was also extensively supported by both the interview data and the secondary sources. All three evidence tests were confirmed with a high certainty. To begin with, test 1) was confirmed through the existence of a widespread scheme for the draining of SOE (State Owned Enterprise) capital, which was then directly and systematically replenished by the BNB. Interviewee 2 explained the scheme in detail, and it is as follows:

1. A minimum of three predatory elites decide to run the scheme. One is a manager at an SOE, the other two are private entrepreneurs.
2. The two independent elites take out loans and create two companies: one that sells raw materials to the SOE and one that buys the SOE’s entire production.

3. The company at the “entry” sells the raw materials at above market value to the SOE.
4. The SOE uses the raw materials and then sells the finished product to the “exit” company at a below market value, which generates profit for the entry and exit companies, and loss for the SOE.
5. The SOE goes into bankruptcy and is bailed out by the BNB.
6. The process starts again.

This scheme has been extensively documented in academic and journalistic works and has been referenced in most texts related to the early years of the transition (Avramov and Guenov, 1994; Avramov & Sgard, 1996; Gancheva et al., 2000; Hristova et al., 2004). It was also mentioned by Interviewee 1 when they said that “profit [was] privatized, loss [was] nationalized” (Interview 1). The evidence also suggested that although the BNB officials were aware of what was happening in the banking system, that did not necessarily result in interference with the schemes (Interview 1, Interviewee 1). This was, of course, only one of the many such schemes that were carried out during the transition, but it was one that had an incredibly high extractive potential and was systematically abused (Interview 1, Interviewee 2). It was also representative of the “bridging [of] the gap” between the public and private sectors by predatory elites. Therefore, there was significant evidence to suggest the existence and importance of test 1).

As for tests 2) and 3), both interviewees, as well as the secondary sources suggest that patronage networks played a significant role in the crediting practices of the BNB and the banking sector. In reference to test 2), both interviewees suggested that due to the lack of a legal basis for the recollection of extended debts, banks favored extending credits to “friends”, from whom they could collect their payments “via a simple phone call” (Interview 1, Interviewee 1). While this was true for private banks, it was also the case for the BNB. For instance, Interviewee 1 pointed to the fact that decisions regarding which banks to bail out in the case of bankruptcy was not determined by the impact that said bank would have on the economy, but rather, on the personal connections that BNB officials had with the managers of said banks (Interview 2, Interviewee 1). This is also explored in detail in Chapter 1 of Gancheva et al. (2000).

With regards to test 3), the data suggested that the decisions to extend credit were seldom determined by the capacity of individuals and organizations to repay their loans, which resulted in the creation of what was colloquially referred to as “credit millionaires”. What was even more interesting was that said credit millionaires often used their “credit millions” to fund the extraction scheme described above (Interview 1, Interviewee 2). Interviewee 2 also pointed out that even after 1997, when the banking system was stabilized and the rule of law was

enforced more thoroughly, no efforts were made by creditors to bring the credit millionaires in question to court, pointing to the fact that these loans were most probably not extended with the intention of ever recollecting them (Interview 1).

In conclusion, the importance of all three evidence tests of Part 2 of the causal mechanism was thoroughly confirmed by both the primary and the secondary data. The evidence not only pointed to the existence of the mechanism, but also to its detrimental effects for the banking system, thus deeming it a crucial part of the overall causal mechanism.

Part 4: Deepening of crisis

As I pointed out in Chapter 6 of this paper, there was a very high probability that the banking crisis in Bulgaria significantly deepened during 1995 and 1996 and this hypothesis was indeed confirmed by the primary and secondary data. To begin with, both interviewees indicated that the crisis deepened significantly after the election of the second BSP government in early 1995. While Interviewee 1 was tracing the exact developments leading to the deepening of the crisis, it became evident that these events took place during the BSP government's mandate between 1995 and 1997 (Interview 1, 2). Interviewee 2 was more explicit in identifying the exact moment that the banking crisis spiraled out of control by saying that "the crash becomes very dramatic exactly during Zhan Videnov's [BSP's] government, the winter of 1996..." (Interview 1).

As for the economic indicators, Interviewee 1 identified a number of deeply problematic developments that led to the deepening of the crisis. These indicators were also confirmed and explored in detail in a plethora of journalistic works and academic articles. The first key development was that a number of private and public banks went bankrupt shortly after the BSP government introduced an order forbidding SOEs from repaying any of their loans. This streak of bankruptcies then forced banks to seek financing from the BNB, which answered their requests but, in the process, exhausted its currency reserves. Then, the BNB's management, realizing that they will need to start printing money in order to keep refinancing the banks, froze the prices on a number of different essential goods in order to try and prevent the inevitable inflation that would follow from extensive printing of money. However, by freezing the prices, the government effectively bankrupted the private sector, which in turn bankrupted the public sector and the entire economy seized its function for a period of approximately 4-6 months until a currency board was finally introduced in early 1997. This was all explored in detail in interviews 1 and 2 with Interviewee 1, but it was also explored in detail in a number of academic works. For instance, Nenova et al. (1997) describe all of the initial conditions of both the market and the legislative framework in detail and highlight many of the same

processes described by Interviewee 1. In addition, they also place the deepening of the crisis after 1994, which is consistent with the interview data. Dobrinsky also explores these processes in detail by highlighting the exact issues that manifested themselves in all economic indicators highlighted in test 1) (Dobrinsky, 2000, pp. 9-18).

In conclusion, the evidence very strongly confirmed the existence and importance of evidence test 1) by highlighting the drastically worsening economic conditions visible in the period between 1995 and 1997. While the data made it clear that the banking system was always in a precarious and unsustainable situation (Interview 1, Interviewee 2), all data sources pointed to the drastic worsening after the election of the second BSP government. Hence, the data strongly confirmed the existence and importance of Part 4 of the overall causal mechanism.

7.2 Disconfirmed mechanisms

Part 3: Clash between government and informal networks

All three evidence tests for part 3 of the proposed causal mechanism were disconfirmed by both the primary and secondary data. The failure to find evidence supporting all three evidence tests strongly indicated that an alternative explanation was required. There were two possible alternative explanations. The first option was that part 4 of the causal mechanism was the natural consequence of the continuous existence of part 2. In other words, one of the alternative hypotheses was that the extractive schemes of predatory elites proved to be unsustainable in the short term and pushed the banking system into a deep crisis. A second hypothesis, and the one that the data strongly pointed to, was that an alternative mechanism transferred the causal forces between parts 2 and 4.

When collecting the primary data, interviewees were asked specific questions regarding turbulent periods within the BNB and the banking system during which government officials and predatory elites struggled for control. Both interviewees failed to recall any such periods, with Interviewee 1 saying that "...between 1991 and 1997...there were no problems with assigning people to the management committee of the Bulgarian National Bank" (Interview 2). They also indicated that while there were some "debates" regarding who to assign to the decision-making body of the BNB, all the chosen people were "appropriate", meaning that they were properly educated and trained for the positions they occupied.

Apart from the interview data, there was also no indication in any of the journalistic and academic works that there were ever significant scandals and debates regarding key players at the BNB. The only source that indicated that such

struggles took place came from Ganev's book (2007) where he cites Christov's chapter in "The Bulgarian Economy: Lessons from Reform During Early Transition" (1997) and outlines the attempts to remove deputy chairman Emil Hursev from the BNB's leadership. However, apart from this one case, I could find no additional indications that significant struggles for control of the Central Bank took place, and even less to indicate that if there were struggles, they played a significant role in influencing the trajectory of the events.

Therefore, it became clear that this part of the mechanism was in need of significant revision in favor of an alternative hypothesis. In Chapter 6, I indicated that the most likely alternative hypothesis would be that the crisis gradually progressed until it reached a boiling point and spiraled out of control. However, the data collected indicated the existence of a specific event that transmitted the causal forces between parts 2 and 4 of the mechanism. Both interviewees indicated that the decision that resulted in the collapse of the banking system was an order issued by the BSP government in May of 1995, which forbade all SOEs from repaying any loans to private or public banks. This decision resulted in the rapidly unfolding and catastrophic economic developments described previously and acted as the trigger for the inevitable collapse of the banking system.

Part 5: Population Withdrawal

While the existence of part 5 of the mechanism was thoroughly confirmed by both the primary and secondary sources, its explanatory power for the hypothesized causal mechanism was questioned by the data. To begin with, evidence tests 1) and 2) were confirmed by the secondary sources. Yonkova et al. (1999) indicate that the withdrawal events took place between late 1996 and early 1997. They also indicate that the total withdrawals in the period 1996-1997 totaled at approximately \$830 million. They add that the withdrawal events were made worse by the fact that "the withdrawal funds were channeled to the forex market, thus putting additional pressure on the lev" (p. 27). However, while Yonkova et al. place the withdrawal events after the worsening of the crisis in 1995 and describe their growing intensity, they in no way indicate that the withdrawals played a key role in the collapse of the system.

Hristova et al. (2004) also place the banking withdrawals after the worsening of the financial crisis. However, similarly to Yonkova et al., they also in no way indicate that the withdrawal events carried significant importance. In fact, the bank runs are not even mentioned as such and are only indirectly referred to in the text (p. 26). The only secondary source that paid more attention to the series of bank runs was the work by Dobrinsky "The transition crisis in Bulgaria" (2000) in which he highlights some of the details surrounding the bank runs. Dobrinsky's

work also further enforces the hypothesis that the bank runs took place in 1996 and 1997 and intensified over time. He states that “the panic...gradually escalated with the subsequent closure of several banks, and towards mid-1996 took the form of a full-scale run on the whole banking system” (p. 12). However, as with all other secondary texts, Dobrinsky does not claim that the banking runs were the ultimate cause of the collapse of the banking system, or that they played a key role in the process. The final indication for the redundancy of part 5 was the clarification by Interviewee 1 that the bank runs were “a consequence of everything else” (Interview 2) and were not a decisive factor in the collapse of the banking system. Therefore, both the primary and secondary sources thoroughly disconfirmed evidence test 3). Therefore, based on the findings, I decided to remove part 5 of the hypothesized causal mechanism in favor of an alternative explanation.

The alternative hypothesis that emerged during the interviews and the secondary data collection was that the worsening of the crisis was severe enough to collapse the banking system within a short period of time. The reluctance of academics and journalists to place significant emphasis on the bank runs in favor of describing the plethora of worsening economic conditions suggests that the bank runs were simply one symptom of the wholesale collapse of the economy. This conclusion was supported by both interviewees and especially Interviewee 2, who indicated that, after 1995, the system was bound to collapse regardless of what happened because it was unsustainable in the short term (Interview 1). Therefore, the data indicates that part 5 was redundant in explaining the events that took place and that part 4 was the final part of the causal mechanism.

8. Amended Causal Mechanism

In this section of the thesis, I discuss the implications of Chapter 7, I reconceptualize certain parts of the proposed causal mechanism and I present the final causal mechanism produced by the study. I begin by reconceptualizing part 3 of the causal mechanism. Then, I move on to a short discussion regarding the redundancy of part 5 and finally, I present the amended and final version of the minimally-sufficient causal mechanism.

As previously explained, the data collection suggested that the catalyst for the rapid worsening of the Bulgarian banking crisis in 1996 was not caused by a power struggle between government representatives and predatory elites, but rather, by a devastating decision made by the BSP government of 1995. As I briefly mentioned in the previous section of the thesis, the decision was announced by Zhan Videnov’s government in May of 1995 and forbade all SOEs from making any loan payments to both private and public banks. Seeing as how the majority of SOEs were operating at a significant loss and were taking out large loans on a frequent

basis, it is easy to see how the order to stop paying back the loans would deal a heavy blow to the banking system. Therefore, the decision had catastrophic consequences for the banking system and led to the chain of events that were described under part 4 in Chapter 7. The decision led to the rapid collapse of the Bulgarian economy by effectively speeding up the deterioration processes that were taking place in the banking system since 1989.

The reason for the flawed initial conceptualization of part 3 in the hypothesized causal mechanism stemmed from Ganev's assumption that the state and informal networks would eventually separate, which would then allow for "hostile relations" to take place. What the data suggested was the much grimmer realization that the informal networks were, in fact, the government, at least for the duration of Zhan Videnov's stay in power.

My claim stems from the fact that it was exactly during the Videnov government that Kliment Vuchev was given the title Minister of Industry. While Vuchev's exploits were already described in this thesis, it is also worth mentioning that he additionally played a role in the Neftohim fiasco (Interview 1, Interviewee 2). The Neftohim fiasco took place when Videnov's government allowed the export of large amounts of grain from Bulgaria, which led to a shortage, and then subsequently led to the purchase of low-quality grain at \$226 a ton by the SOE Neftohim while the market price in Europe during that period was approximately \$170 (Todorov, 2022). Other key players in the Neftohim fiasco were the Minister of Agriculture Vasil Chichibaba, as well as prime-minister Videnov himself. This is all to say that it is safe to define the Videnov government as "predatory elites".

What, then, prompted the decision to forbid SOEs from repaying bank loans and what is the decision representative of? As I previously explained, a primary source of extractive value for predatory elites during the early years of the transition came from the loose legislation surrounding the collection of loan payments. This hole in the legislation allowed for the creation of the so-called "credit millionaires" and also significantly lowered the entry cost for extractive schemes. In essence, the fact that banks had no way of collecting payments on loans they had extended provided predatory elites with "free" capital, which they could then subsequently multiply through extractive schemes.

The first real threat to this lucrative extractive system came during the short-lived caretaker government of Reneta Indjova. Indjova's government was in power for approximately 100 days. However, during this short period, they managed to finally introduce the "Bankruptcy" chapter to the Trade Law, which would allow banks to sue their debtors for not depositing payments on their loans. Seeing as how this development clearly threatened the efficiency of the extractive schemes of

predatory elites, it is not surprising to see that Videnov's government took prompt steps to revert the progress made by Indjova's cabinet. In fact, the order to stop SOEs from repaying loans was one of the first major policies that the Videnov government implemented after coming into power (Interview 2, Interviewee 1; Interview 1, Interviewee 2).

Therefore, if we were to use Ganev's analytical lens, we could conceptualize this event as a case of hostilities between predatory elites and what I would define as "opposition elites". This definition foregoes the confusion associated with trying to determine the exact party that is opposed to the informal networks by assigning to "the opposition" the same vagueness that comes with the definition of "predatory elites". In other words, it is impossible to determine what form "oppositions" and "predatory elites" will take in any given context and it is therefore much more intuitive to accept that there are certain individuals trying to strip the state of its resources, and an opposing group of individuals who are trying to protect the integrity of the state. In the same way that "predatory elites" can be ministers, bank representatives or private entrepreneurs, "oppositional elites" can take on many forms as well and therefore, it cannot be assumed that the oppositional party will always be represented by members of state institutions. Hence, part 3 of the mechanism was reconceptualized as *clashes between predatory and oppositional elites over control of the banking system*, and the exact empirical manifestation of this process in the current study was the decision by the Videnov government to forbid all SOEs from repaying their bank loans.

The only other change to the final causal mechanism was the removal of part 5. The redundancy of the bank runs was consistent with Ganev's general disregard for the role that the Bulgarian population played in the Bulgarian transition. The evidence clearly showed that although the population was not entirely "passive" and "disconnected", they didn't play a key role in the events that unfolded either. Hence, seeing as how this analysis aimed to produce a minimally-sufficient explanation, the *population withdrawal* was removed from the final causal mechanism.

To summarize, the differences between the hypothesized causal mechanism and the final causal mechanism produced by this study were in parts 3 and 5. The final causal mechanism begins with the targeting of the Bulgarian National Bank and the banking system by predatory elites. Then, elites intentionally sabotage the creation of a sound and sustainable banking system in order to make room for their extractive schemes to take place. This is followed by a period of extensive extractive practices which channel state funds into the hands of predatory elites. These extractive practices prompt oppositional elites to try and interfere with the schemes, which results in struggles between oppositional elites and informal

networks over control of the banking system. These struggles worsen the already precarious conditions within the system and push the banking sector into a downwards spiral, which ultimately leads to the complete collapse of the banking system and the economy. This mechanism is summarized in *Figure 2*.

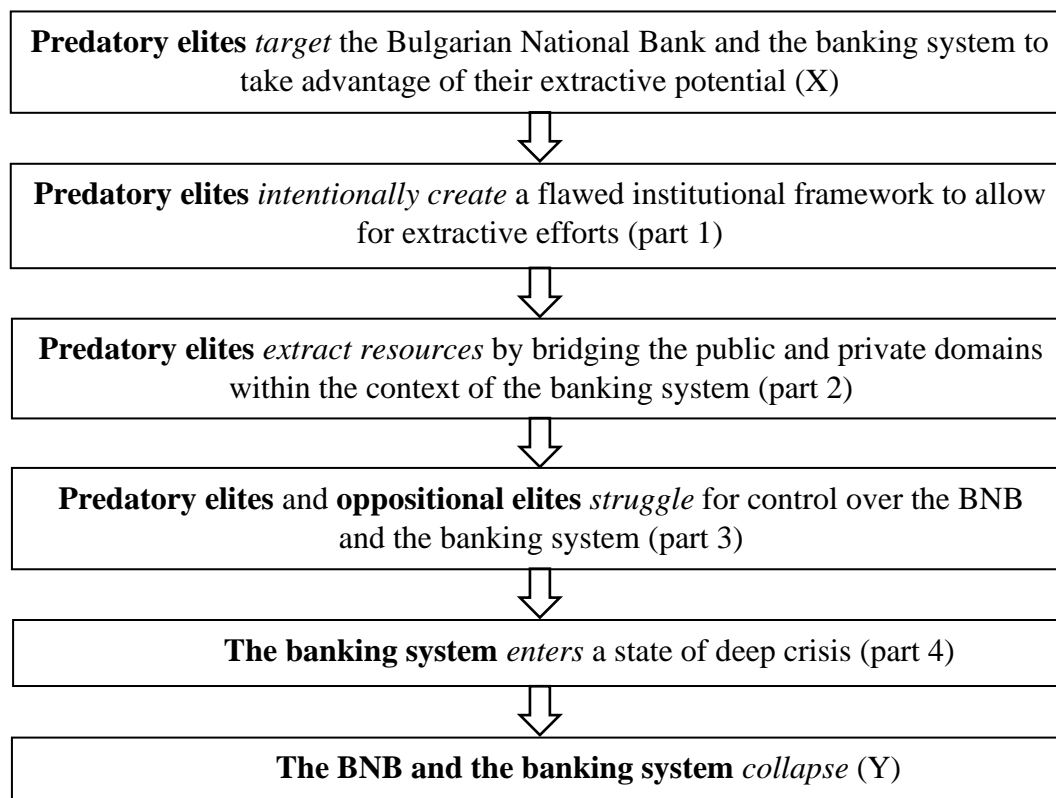

Figure 2. Causal mechanism

9. Reflections

In this section of the thesis, I reflect on the primary issues I encountered during the writing process and outline potential avenues for future studies.

The primary issues I encountered during the writing process were all related to access to information. To begin with, there was a general shortage of accurate and verified information regarding the events that unfolded. Although I was conscious of the fact that I was going to have a difficult time acquiring information at the onset of the thesis writing process, I failed to anticipate just how difficult it would be to find well-written, informative, and peer-reviewed pieces of writing on the topic. While I did manage to find a number of works, there were nowhere as many as I would have hoped for, and they often shared authors or focused on the same parts of the transition. Namely, most works heavily focused on the economic policies that were implemented, or that were missing, in the period between 1991-1997. However, they seldom talked about the political processes behind said

policies, which are at the center of this thesis. This circumstance forced me to heavily rely on the interview data when it came to connecting the political processes with the economic circumstances during the transition.

This general lack of information regarding the decision-making process during the transition was also visible in my attempts to acquire interview candidates. Most potential interviewees that I contacted either did not respond or indicated that they have no detailed knowledge of the topic, and do not know of anyone who does. This was made worse by the fact that I was already severely limited when it comes to interview options due to the personal dangers associated with researching this topic. It seemed that there were very few people in Bulgaria who were not only informed on the topic but were also willing to share their knowledge. This became even more apparent during the interviews. On two occasions, interviewees referred me to certain works and people who I had already cited and used in the thesis, with one interviewee referring me to Venelin Ganey himself. This left me with the impression that the circle of people who publicly discuss and research this topic was more limited than I had originally thought.

Unfortunately for the study, the circumstances meant that I was only able to obtain a very limited amount of information for my process-tracing analysis, with only 2 interviewees willing to share their knowledge. Therefore, although I also used a variety of different secondary sources, the final result of this study should be viewed as a preliminary attempt at reconstructing the events that unfolded, and not as a definitive conclusion of the topic. However, this reflection also further reinforced the need for future researchers to delve into the topic at hand and try to create a solid basis of studies upon which more robust research can be based.

As has already become apparent, future research should focus more extensively on the ways in which political decision making manifested itself during the Bulgarian transition, as I could find almost no reliable sources on the topic. Ideally, future studies would also take place on Bulgarian territory. This is due to the fact that Bulgarian culture still favors informal communication and due to the tight-knit nature of this particular research subgroup, informal settings would most probably facilitate easier access to potential interviewees.

10. Conclusion

In this thesis I have demonstrated the chain of events that led to the collapse of the Bulgarian banking system in 1997. The analysis produced a minimally-sufficient causal mechanism which captured the most important events between 1991 and 1997 that ultimately resulted in the collapse of the Bulgarian banking

system. This analysis contributes to the sparse literature on post-communist transition and to the especially under-researched Bulgarian transition.

The scholarship on the Bulgarian transition has been the subject of extensive neoclassic economic analysis which does little to explain the underlying causes behind the problematic frameworks and policies implemented between 1991-1997. In this analysis, I have provided the connection between the politics of the time and the economic outcomes by using Venelin Ganev's elite project theoretical framework and applying it to the collapse of the Bulgarian National Bank and the Bulgarian banking system. The results of the study were mostly consistent with Ganev's proposition that the catastrophic Bulgarian transition was produced by the extensive extractive practices of predatory elites and their attempts at protecting their extractive schemes.

The results of the study indicated that the collapse of the banking system was produced by the extensive attempts of predatory elites to maximize personal gain by channeling state funds to the hands of connected individuals. The results indicated that the Bulgarian elite project had catastrophic consequences for the banking system and, as a result, for the Bulgarian population. First, predatory elites intentionally sabotaged the creation of a sound and sustainable banking system in order to allow for the extraction of vast amounts of monetary resources from the state. Second, the elites implemented an array of different extractive schemes, which bridged the public and private domains, and transferred large sums of money to the hands of informal networks. Finally, after attempts were made at upsetting the extractive schemes, predatory elites collapsed the banking system by trying to prolong the precarious status quo they had put it in, effectively bankrupting the entire state.

This research bridged the gap between the extensive economic literature on the collapse of the Bulgarian economy and the political framework proposed by Venelin Ganev by explicitly demonstrating the causal relationship between the Bulgarian elite project and the collapse of the Bulgarian banking system. Although Ganev's work on the Bulgarian transition stands as the most important post-communist text on Bulgaria, he fails to causally connect the separate parts of his theoretical framework. In this analysis, I have done exactly that by translating his theoretical framework to the empirical example of the Bulgarian banking system and demonstrating the transfer of causality between the different parts of Ganev's framework.

The events that unfolded in the wake of the collapse of the Eastern Bloc still dictate the lives of tens of millions of people all over Europe and Asia. Although the region remains enigmatic to robust research attempts, it is also an important site

for the further development of political science scholarship. The study of post-communist transitions has revealed the insufficiency of Western conceptualizations of the state and the state-building process in explaining the complicated processes that unfold in the wake of cataclysmic transitional events. The insights produced by scholars of post-communist transitions can be an invaluable tool for enriching the field of political science and I hope that more researchers will take on the daunting task of exploring this often ignored but insightful region.

Bibliography

- Aalto, P., 2000. Beyond Restoration: The Construction of Post-Soviet Geopolitics in Estonia. *Cooperation and Conflict* 35, 65–88. <https://doi.org/10.1177/00108360021962002>.
- Abdelal, R., 2001. Nation, State, and Economy, in: *National Purpose in the World Economy, Post-Soviet States in Comparative Perspective*. Cornell University Press, pp. 1–23.
- Avramov, R., Guenov, K., 1994. The rebirth of capitalism in Bulgaria, Policy paper series / AECD. Sofia.
- Avramov, R., Sgard, J., 1996. Bulgaria: From enterprise indiscipline to financial crisis. *МОСТ-MOST* 6, 71–102. <https://doi.org/10.1007/BF02430931>.
- Beach, D., Pedersen, R.B., 2019. *Process-tracing methods: foundations and guidelines, Second Edition*. ed. University of Michigan Press, Ann Arbor.
- Berlemann, M., Nenovsky, N., 2004. Currency Boards and Financial Stability: Experiences from Argentina and Bulgaria, in: Frenkel, M., Karmann, A., Scholtens, B. (Eds.), *Sovereign Risk and Financial Crises*. Springer Berlin Heidelberg, Berlin, Heidelberg, pp. 237–256. https://doi.org/10.1007/978-3-662-09950-6_14.
- Bojicic-Dzelilovic, V., Bojkov, V.D., 2005. Informality in post-communist transition: determinants and consequences of the privatization process in Bulgaria. *Southeast European and Black Sea Studies* 5, 69–88. <https://doi.org/10.1080/1468385042000328376>.
- Burawoy, M., 1996. The state and economic involution: Russia through a China lens. *World Development* 24, 1105–1117. [https://doi.org/10.1016/0305-750X\(96\)00022-8](https://doi.org/10.1016/0305-750X(96)00022-8)
- Capital.bg, 1995. 90 дни: Начало на лявото управление. www.capital.bg. URL https://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/1995/04/24/1139939_90_dni_n_achalo_na_liavoto_upravlenie/ (accessed 4.5.24).
- Chavdarova, T., 2001. Corruption in the Bulgarian post-Communist transformation. *SEER: Journal for Labour and Social Affairs in Eastern Europe* 4, 9–18.
- Christov, L., 1997. A Role for an Independent Central Bank in Transition? The Case of Bulgaria., in: Jones, D.C., Miller, J.B. (Eds.), *The Bulgarian Economy: Lessons from Reform During Early Transition*. Routledge, London.

- Dimitrova, A.L., 2018. The uncertain road to sustainable democracy: elite coalitions, citizen protests and the prospects of democracy in Central and Eastern Europe. *East European Politics* 34, 257–275. <https://doi.org/10.1080/21599165.2018.1491840>.
- Dobrinsky, R., 2000. The transition crisis in Bulgaria. *Cambridge Journal of Economics* 24, 581–602. <https://doi.org/10.1093/cje/24.5.581>.
- Gancheva, Y., Hristova, A., Stanchev, K., 2000. Административни пречки пред бизнеса. Институт за пазарна икономика, Sofia.
- Ganev, V.I., 2007. *Preying on the state: the transformation of Bulgaria after 1989*. Cornell University Press, Ithaca.
- Ganev, V.I., 2005. Post-communism as an episode of state building: A reversed Tillyan perspective. *Communist and Post-Communist Studies* 38, 425–445. <https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2005.09.008>.
- Grzymala-Busse, A., 2008. Beyond Clientelism: Incumbent State Capture and State Formation. *Comparative Political Studies* 41, 638–673. <https://doi.org/10.1177/0010414007313118>.
- Grzymala-Busse, A., 2004. Post-Communist Competition and State Development.
- Grzymala-Busse, A., Luong, P.J., 2002. Reconceptualizing the State: Lessons from Post-Communism. *Politics & Society* 30, 529–554. <https://doi.org/10.1177/003232902237825>.
- Gulde, A.-M., 1999. The Role of the Currency Board in Bulgaria's Stabilization. *Finance and Development*. URL <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/1999/09/gulde.htm> (accessed 4.6.23).
- Horne, C.M., 2017. *Building trust and democracy: transitional justice in post-communist countries*, First edition. ed. Oxford University Press, Oxford.
- Hristova, A., Slanchev, V., Angelov, G., Stoev, G., Chobanov, D., Stanchev, K., Bogdanov, L., Dimitrov, M., 2004. *Anatomia na prehoda: stopanska politika na Bulgaria ot 1989 do 2004, Poredica Vojni i vlast*. Ciela, Sofia.
- Krastev, I., 2002. The Balkans: Democracy Without Choices. *jod* 13, 39–53. <https://doi.org/10.1353/jod.2002.0046>.
- Leontiev, L., Amarasinghe, P., 2022. *State-Building, Rule of Law, Good Governance and Human Rights in Post-Soviet Space: Thirty Years Looking Back*, 1st ed. Routledge, London. <https://doi.org/10.4324/9781003198024>.

- Machamer, P., 2004. Activities and Causation: The Metaphysics and Epistemology of Mechanisms. *International Studies in the Philosophy of Science* 18, 27–39. <https://doi.org/10.1080/02698590412331289242>.
- Machamer, P., Darden, L., Craver, C.F., 2000. Thinking about Mechanisms. *Philos. of Sci.* 67, 1–25. <https://doi.org/10.1086/392759>.
- Mackie, J.L., 1965. Causes and Conditions. *American Philosophical Quarterly* 2, 245–264.
- Mahoney, J., 2008. Toward a Unified Theory of Causality. *Comparative Political Studies* 41, 412–436. <https://doi.org/10.1177/0010414007313115>.
- Mason, J., 2002. *Qualitative researching*, 2nd ed. ed. Sage Publications, London; Thousand Oaks, Calif.
- Nenova, M., Micheva, N., Manchev, C., Mihailov, A., 1997. Финансова политика в България в условията на преход към пазарна икономика. *Bulgarian National Bank*.
- Petrović, M., 2013. The democratic transition of post-communist Europe: in the shadow of communist differences and uneven Europeanisation. Palgrave Macmillan, Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York, NY.
- Ryabinska, N., 2020. Post-Communist Institution-Building and Media Control. *Kyiv-Mohyla Humanities Journal* 0, 73–100. <https://doi.org/10.18523/kmhj219658.2020-7.73-100>.
- Tambuev, G., 1991a. Компромат 1. Времеинформкомерс.
- Tambuev, G., 1991b. Компромат 2. Времеинформкомерс.
- Tilly, C., 1990. Coercion, capital, and European states, AD 990-1990, *Studies in social discontinuity*. B. Blackwell, Cambridge, Mass., USA.
- Tilly, C., 1983. *As sociology meets history*, 2. print. ed, *Studies in social discontinuity*. Academic Press, New York.
- Todorov, A., 2022. БСП краде най-добре! Нефтохим и далаверата “Зърно срещу петрол” през 1996 г. *ZonaNews.bg*.
- Van Evera, S., 1997. *Guide to Methods for Students of Political Science*. Cornell University Press.

White paper on media freedom in Bulgaria | RSF, 2018. URL <https://rsf.org/en/white-paper-media-freedom-bulgaria> (accessed 3.12.24).

Yonkova, A., Alexandrova, S., Stoev, G., Kopeva, D., Gancheva, Y., Bogdanov, L., Dimitrova, T., Ganev, G., Stanchev, K., Blagoeva, Z., 1999. Conditions for Long-term Growth and Prosperity in the Balkans In Search of Growth: Bulgaria's Lessons and Policy Options. Institute for Market Economics.

ДПС е органически свързано с Мултигруп, 2022. dw.com. URL <https://www.dw.com/bg/%D0%B4%D0%BF%D1%81-%D0%B5-%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%81%D0%B2%D1%8A%D1%80%D0%B7%D0%B0%D0%BD%D0%BE-%D1%81-%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%82%D0%B8%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%BF-%D0%BA%D0%B0%D0%BA-%D1%81%D0%B5-%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B8-%D0%B4%D0%BF%D1%81-%D0%B8-%D0%BA%D0%B0%D0%BA-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B0-%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D0%B5%D1%82%D0%BE-%D0%B5-%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D1%81/a-60537147> (accessed 4.9.24).

От архива на БТА: 33 години от палежа на Партийния дом в София, 2023. Mediapool.bg. URL <https://www.mediapool.bg/ot-arhiva-na-bta-33-godini-ot-palezha-na-partiyniya-dom-v-sofiya-news350851.html> (accessed 3.12.24).

Служебните кабинети идват, когато по-зле няма накъде. И са обречени на успех, n.d. SEGA Online. URL <http://www.segabg.com/article.php?id=638617> (accessed 4.9.24).

Appendix 1

Interviewee 1: Interview 1

(1) Interviewee

(2) Interviewer

2 – Така, като че ли записваме. Да се надявам поне. Ами добре, в такъв случай, нека започнем интервюто от началото с първия въпрос, който е: Какъв е бил процесът за създаване на новата банкова система, всъщност, през 91-ва е първото нещо, което ме интересува.

1 – А, през 91-ва ли?

2 – Да, говоря за създаването ѝ като нова институция, когато се въвежда със закона от 91-ва. А ако искате, може и от преди това още да говорим.

1 – Не, не, чакайте, те нещата са доста по-сложни. Смисъл, идеята за децентрализация на централните банки на всички страни на Варшавския договор или на Съвета за икономическа взаимопомощ (КОМЕКОН) е доста стара. И тя е необходимостта от финансиране с твърда валута [неразбираемо 0:03] от 50те години, което води до определени, нали записвате да, води до определени проблеми.

Един от тези проблеми е, че няма достъп до публично финансиране. Тоест до финансиране от Парижкия клуб. Защото Парижкия клуб има политически изисквания. Например, да се затворят всички концентрационни лагери, нали, в тези страни, включително България.

2 – Да.

1 – Което в крайна сметка се случва и поне на хартия.

2 – Да.

1 – А вторият проблем идва 67-ма година, когато става необходимо да се финансират от международни институции, да речем Международния валутен фонд, да се финансират проблемите с изплащането на дългове.

2 – Да.

1 – Независимо дали са вече получени, какъвто е случаят с Унгария и Чехословакия от Парижкия клуб, или са намерение за финансиране от Лондонския клуб, което води до опити. Най-подробният опит е Унгария за членство за Международния валутен фонд, защото функцията на Международния валутен фонд е да бъде гарант при реструктурирането на заеми.

2 - Да.

1 – Което има такава инициатива от Унгария 67-ма година, но тя се проваля поради влияние, чисто политическо, от Москва. Цялата система, обаче, не издържа към периода след 77-ма година, когато номинално страните се присъединяват към така-наречения Хелзински процес, който няма икономическа част, но има политическа част. И приемането на Хелзинския процес, фактически, отваря възможностите за частно международно финансиране.

2 – Така.

1 – За да се случи то, в края на 70-те, началото на 80-те години започва създаването на децентрализирани филиали на Централна Банка, които са обикновено по някакъв отраслов признак. Примерно, Банка Електроника, в България.

2 – Да.

1 – Биохим, която е за, и така нататък, Минералбанк.

2 – Това, казвате, започва кога? Края на 70-те, началото на 80-те?

1 – [неразбираемо 0:14] банка Биохим, която [неразбираемо 0:04], но е собственост на малки и средни предприятия или по-големи стопански обединения, които формално са получили автономия от Министерски съвет, от централно планиране, макар това да не е така реално, но номинално те са го получили. И това са обикновено компании, които оперират международно, включително нали с търговия с оръжие, наркотици и всичко останало. Идеята е да се избегне ембаргото по Кореком.

2 – Да.

1 – Процесът на децентрализация на Централна банка се засилва след 83-та година, когато вече са [неразбираемо 0:02] взети заеми от Лондонския клуб [неразбираемо 0:03], включително Полша, Чехословакия и България, Унгария също. И тогава са създадени тези Минералбанк, Банка Електроника, Стопанска Банка и така нататък, и така нататък. Контролът върху външните разплащания се съсредоточава в Централна банка и в специалните банки, които обслужват международни разплащания, като Българска външнотърговска банка.

2 – Да.

1 – Сегашната Булбанк.

2 – Да.

1 – Тогава, примерно оттогава, в Русия е останала Вешторбанк (ВТБ)

2 – Да.

1 – Сега... фактически [няма звук 0:05] обслужването на тези заеми в твърда валута, която е необходима за поддържане на текущи, да речем разходи. Било то, да речем, държавни предприятия, като Балканкар или разни други такива. Които са изцяло на загуба. Или пък за внос на потребителски стоки, които така или иначе от края на 50те години са за предпочитане от публиката нали в страните от Комекон.

2 – Извинете, само!

1 - [не се чува 0:15]

2 – Извинете, само мога ли да ви прекъсна, че забивате малко и не чух точно за какво говорите. Говорите след като вече се установяват тези новите банки, след 83-та. Оттам почнете пак, защото там не чух вече какво е станало.

1 – Да, но този процес на относително свободно опериране е ограничено от наличието на банка като Българска външнотърговска банка, ВТБ като сега в Русия оперира и е най-голямата банка.

2 – Да.

1 – И Централна банка, това е необходимо и поради обстоятелството, че във всички тези страни, включително Съветския Съюз, след Хелзинския процес особено, но и преди това има някакви такива наченки, има магазини, където се търгува с твърда валута. Идеята е, че потребителските предпочитания кара хората да се запасяват, или да търсят по някакъв начин достъп до чуждестранна валута, или да си купят автомобил, или да си купят, да речем, ски, или да си купят дънки, или там уиски, или там каквото.

2 – Да.

1 – Съответно, онова което се случва 80-те години, като състояние на валутните системи има няколко характеристики. Вие имате в домакинствата, в частния сегмент, така да се каже, който не може да бъде одържавен, нали семейство и така нататък.

2 – Да, да.

1 – Имате някакви резерви от някакви рубли и конвертируеми валути. Съответно, той трябва да бъде иззет по някакъв начин или съсредоточен в някакви финансови институции. Освен това имате спестявания, които са вкъщи, нали така-наречената икономика на бурканите, което е малко по-сложно, но в дадени случаи икономика на бурканите означава, че парите се държат вкъщи.

2 – Да.

1 – И тези пари въкъщи не могат да бъдат привлечени от спестовните банки, които също ги има, нали, в България ДСК, в другите има други такива, аналогични спестовни банки в другите страни.

2 – Да.

1 – Съответно, затова, в момента, в който, се предвижда необходимост от плащания на задължения в твърде валута, се въвеждат определени схеми, които симулират, нали, закупуването на стоки от така-наречените валутни магазини, какъвто е Кореком Тоест, никой не обръща внимание на обстоятелството, че притежанието и търговията с чужда валута е донякъде криминално престъпление, единствено ако не се извърша през тези магазини. Но съответно търсенето на такава валута е криминално.

2 – Аха, разбрах.

1 – Тоест Вие ако отидете на площад „Александър Невски“ и си купите от чужденците долари и йени, или там, или каквото и да е, не че са толкова много чужденците.

2 – Да.

1 – Вие можете да попаднете в затвора. Така че има някакъв сегмент на такава търговия, към който властите си затварят очите.

2 – А това само...

1 – Второто нещо...

2 – А това само към...

1 - Чакайте, чакайте, чакайте!

2 – Да, слушам.

1 – Второто нещо, което е много важно и присъства в страните, които са взели заеми от Лондонския клуб повече, отколкото са вземали заеми от Парижкия клуб, което присъства, е специална система за симулиране на приходите. Примерно на държавни предприятия, от болници, до предприятия в промишлеността, симулирането на приходи в чуждестранна валута. Затова има два механизма. Единият механизъм е валутния курс, обменния курс на така-наречения конвертируем лев.

2 – Така.

1 – Спрямо, нали, валутен лев, спрямо, нормалните валути. И вторият механизъм е коефициент на ефективност при използването на валутен лев. Този коефициент на ефективност се изчислява всяка година и се актуализира в края на годината от БНБ и е обикновено равен на 1.5. Тоест, ако имате курс

на валутния лев спрямо долара 1 долар и 10, 1 лев и 10 стотинки към 1 долар, който, разбира се, е абсолютно фалшив.

2 – Да.

1 – Тогава, когато отчетете приходите във валутни лева те ви се смятат по курс 1.5.

2 – Да.

1 – Тоест имате един диапазон от, да речем, 30% нагоре. Кое то създава стимул за използването на чужда валута и търсенето на партньори, или пък износни възможности, които да носят чужда валута във вашето предприятие.

2 – Разбрах.

1 – Пак казвам, независимо дали се занимавате да чупите черепите на хората и да продавате навън мозък. Защото има такъв случай и не е само един, и то е доста дълга история, нали, в тези страни и не само в тези. Но в нашите страни е много дълга история. Аз даже редактирам един такъв материал. Или просто произвеждате, да речем, нали, синтезирани наркотици и ги продавате в страни, в които те не са забранени. Да речем това са страните от Северна Африка и Близкия Изток. Така, сега стигаме вече до 89-та година.

2 – Така.

1 – От 85-та година, всъщност, тази система с валутния лев, разменните курсове, и специално коефициента за ефективност на приходите се прилага от 1983-та година. Мога да бъркам годината, но това съвпада с [неразбираемо 0:05] на финансиране на дълг [неразбираемо 0:02] трябва по някакъв начин да осигурите приходи в твърде валута.

2 – Да.

1 – Към 87-ма година има специална преписка на гуверньорите [неразбираемо 0:02] на Централния комитет на БКП. В който се обяснява, че страната няма достатъчно твърда валута и че трябва да се вземат някакви мерки. Като освобождаване на бизнес [неразбираемо 0:02], освобождаване на частната собственост, и така нататък. [неразбираемо 0:02] 85-та година в много скромна форма и за втори път през 1987-ма година в доста по-радикален вариант, който практически казва, че трябва да се приватизира икономиката. Тогава, когато поставите точката на [неразбираемо] на всичко, което се предлага

2 – Да.

1 – Андрей Луканов има цяла книга по този въпрос, която се казва „За Кризата“.

2 – Така.

1 – Към второто издание на тази книга, аз съм писал предлога, но това е сборник материали, които Валутната комисия на Министерски съвет, тя е между Държавен съвет, Централна банка, и Министерски съвет. Но всъщност е, хората там се определят от Централния комитет на БКП. Валутната комисия предлага различни стопански механизми за набиране на повече валута. Повечето от тях, разбира се, не са много разумни, но една част от тях са и разумни.

2 – Да.

1 – Така, и сега стигаме до 89-та година. Очевидно е, че децентрализацията с Банка Електроника е в следствие от тази кореспонденция между БНБ и изпълнителната власт. И към началото на 89-та година е ясно какви са задълженията. Падежите към външния дълг са към март 90-та година. И е ясно, още 89-та година, че средствата и стимулите за събиране на валута, и съответно по-висока ефективност да има приходи във валута не се случва. Затова в началото на 89-та година, и това е феномен навсякъде, включително Съветския съюз, включително Полша, включително Унгария, Унгария е малко по-рано. Началото на 89-та година има законодателни актове, в България това е Указ 56, той е президентски указ, за освобождаване на стопанската дейност. Тоест, за декриминализиране на частния бизнес.

2 – Добре.

1 – След като това става, това става януари месец, тоест, и полския и българския закон, се прилагат от 01.01.89г. На 03.05.89г. ако не се лъжа, е прието Постановление 16, не съм сигурен за номера, аз съм го цитирал някъде. Постановление 16, което позволява създаването на частни банки със средства на данъкоплатците или на спестителите в Държавна спестовна каса (ДСК). От май месец 89-та, до 10.11.89г. формално са регистрирани някъде около 30 банки. Тези 30 банки, разбира се, не започват да оперират веднага, защото не всички са получили средства от Централна банка или от Държавна спестовна банка, но някои от тях са получили и започват да действат още през втората половина на 90-та година.

2 – Това са частни банки, по никакъв начин необвързани с...

1 – Ами, Първа частна банка, да речем, е една от тях.

2 – Да.

1 – Но не само тя, Балканбанк и разни други такива, те всичките са регистрирани. Нали ви казвам, 30 банки са регистрирани.

2 – Да.

1 – И това, което се случва е, че тези банки имат разни хубави имена, от рода на Първа частна банка. Хората имат доверие, те обещават по-хубави условия,

както по депозити, така и по кредити и си местят спестяванията, или ги вадят, ако не ги местят от Държавна спестовна каса, което е много рядък случай, защото е... [звъни телефон] Извинявайте.

2 – Няма проблем

[кратък разговор 0:20]

1 – Така де, онова, което се случва е, че хората изваждат парите от под възглавницата и си ги вкарват в тези банки. Тези банки започват да оперират в една относително нормална ситуация. Не знам дали сте виждате това, което ви казах „Administrative Barriers to Business”. Трябва да го има някъде в интернет, ако не аз ще ви го намеря. Има го на български и на английски. То е от 2001, но там има една реконструкция на този период. От гледна точка на осъществяването на вземанията. И тук, осъществяването на вземанията от частни банки е много важно. Защото то по някакъв начин по-добре да се случи, когато са определени някакви правила. И това са правилата на несъстоятелност на платците. Тогава, когато платците са частни лица. Частни лица, в смисъл, не са инкорпорирани по някакъв начин, това не може да се случи по друг начин освен чрез гражданския професионален кодекс. Но гражданския професионален кодекс до 97-ма година, нямат такива правила. Пък що се до отнася до [не се чува 1:13].

1 – Докъде стигнах?

2 – Секунда само, че още забивате малко. Ако искате, има вариант да, не е идеално, но да проведем интервюто без камери, за да не прекъсва твърде много звука. Ако искате така можем да направим.

1 – Добре, никакъв проблем.

[кратък разговор]

2 – Така, това последното, което чух е... доколкото разбрах, аз всъщност щях да попитам, Вие всъщност говорите за начина, по който тези частни банки отдават кредити или искат кредити от, предполагам, БНБ. Но не разбрах, точно кое от двете. Но става въпрос за процеса на кредитиране преди 97-ма на частни лица.

1 – Чакайте сега, не е толкова...

2 – Да.

1 – Частните банки имат свободата. Значи има една особеност при тях, тоест две особености, три особеност. Първата е, че те се създават със средства, които са на други хора, или данъкоплатци, или спестители в ДСК. Второто нещо, което е важно, е че изисквания капитал е относително нисък. Да речем, 5 милиона марки, след това 10 милиона марки.

2 – Да.

1 – Което са доста малко пари.

2 – Да.

1 – И третото нещо, което е много важно, не се изисква доказателство за произхода на средствата в банката.

2 – Така, да.

1 – Тоест, банките започват да се съревновават за средства. Откъде ще дойдат не е толкова важно, но да речем държавни предприятия и така нататък.

2 – Да.

1 – В общи линии най-хубавото в това са хубавите имена на банките. Дали ще бъде Биохим, дали ще бъде Балкан, дали ще бъде Земеделски кредит, дали ще бъде Агробизнес банк или [разговор по телефона 0:30]. Така, в тази ситуация, онова което правят хората е да извадят парите изпод чаршафа или изпод буркана.

2 – Да.

1 – И да ги дадат на тези нови банки. Те остават своите спестявания, тогава когато те са през, нали, да речем ако имате ипотечен заем, младежки заем, заем за гледане на деца, някакви такива неща. Остават тези неща в ДСК, но онова, което е по джобовете на хората, отива в банките.

2 – Добре.

1 – В новите създадени банки. Това са 30 такива банки в периода между началото на май и 10ти ноември. Така, за да функционират така тези банки, трябва да има процедура по несъстоятелност. Както на физически, така и на юридически лица. Физическите лица нямат такава процедура в тогавашния граждански професионален кодекс.

2 – Да.

1 – Гражданският професионален кодекс е променен, така че да включва несъстоятелност на физически лица, което да включва и техни лични отношения. Да речем, ако ние с Вас сме се развели и Вие не ми плащате издръжката на детето, аз мога да Ви съдя и Вие сте ми длъжник, така да се каже. Едва в края на 97-ма година тази материя е урегулирана. През 89-та година Вие имате Указ 56, но Указ 56 урежда учредяването на частни предприятия и плащането на данъци от частни предприятия, но не урежда несъстоятелността. Тоест, споровете с кредитори на частните предприятия, независимо дали са банки или други частни, или държавни предприятия.

2 – Така.

1 – Това може да стане с допълване на Указ 56 или с приемане на търговски закон с глава „Несъстоятелност“. Това започва да се случва едва 91-ва година. Май месец.

2 – Така, разбирам.

1 – Е приет първите 3 глави на търговския закон. И се стига до глава 4-та, която е „Несъстоятелност“ и тя е приета едва 94-та година.

2 – Аха, разбирам.

1 – Затова между януари 89-та и съответно втората половина на тая година, в която възникват частните банки и примерно Първа частна банка, поради хубавото име успява да привлече вниманието на хората. До 94-та година, обаче, новосъздадените банки нямат процедура, по която да събират вземания от държавни и частни длъжници тогава, когато те изпаднат в несъстоятелност или временна невъзможност да си изплащат заемите.

2 – Така, разбирам, добре.

1 – Затова банките и затова Ви написах това „Barriers to Business“ там има цяла глава по това нещо.

2 – Да.

1 – Затова банките започват да осъществяват правата на събиране на вземания като поръчват услуги на притеснители. Те не са рекетъори. Това са хора, които отиват при предприятието А и казват „Ами извинявай, ти си почнал някаква търговия, ако обичаш нали плати си на банката, нали това, или си почнал този ресторант, плати си това, нали“. Чисто такова, нали, това е осъществяване на правата на кредитора, така да се каже.

2 – Да.

1 – Та тогава започва и работата на така-наречените мутри. С мутрите историята е много проста. Съжалявам за личното отклонение, но 85-та година, регистрираните, това е по преброяването 85-та година, не знам дали сте обърнали внимание на обстоятелството, но преброяванията на населението са на 5 години по простата причина, че има 5-годишни планове.

2 – Да.

1 – И 85-та година преброяването показва, че регистрираните борци, спортисти борци. Това не са щангисти, не са там сабълори, нали каратисти и прочие, и прочие. Това са само регистрираните борци в България са 85 хиляди.

2 – Така.

1 – А пък милиционерите, тоест целия състав на Министерството на вътрешните работи е някъде около 67 хиляди. Тоест, борците са повече, като

сложите и другите спортисти. Изведнъж тези хора остават без работа и без финансиране. Борците, така наречените борци, вече в кавички, те са организирани в спортни клубове. И спортните клубове са такива, които позволяват носене на оръжие. Това са ЦСКА и Левски. Левски е към Министерството на вътрешните работи, ЦСКА е към Министерството на отбраната.

2 – Аха, разбирам.

1 – И добрите спортисти обикновено имат чинове в съответните, да речем, органи. Да речем, Аспарухов и Котков имат такива чинове. Тоест това е доста стара, така, традиция. Съответно тогава, когато спира бюджетното финансиране на спорта, тези хора се оказват с голямо степен на доверие помежду си. Обучени да се бият, да речем, да се налагат и да се борят. И някои от тях дори да носят оръжие, като офицери. И тези хора нямат какво да правят и започват да предлагат своите знания на умения на този, който има нужда от тях. Първите, които имат нужда от тях, някои от тях си стават просто рекетъори.

2 – Да.

1 – Но просто рекетъор ти можеш да бъдеш и в полза на някоя банка. Така че, нали, ползването на услуги за осъществяване на договорите е доста характерно за банковата система в този период. Има един случай, който може да го намерите, описан е в Капитал, примерно „Първо частно село“ ако потърсите ще ви излезе материала. Това е едно Врачанско село, което си е заложило земята, общинската мера, за да вземе някакви кредити от Първа частна банка или Банка земеделски кредит. Не мога да си спомня. Май беше или Първа частна банка или Банка земеделски кредит.

2 – Аха.

1 – И тогава, когато селото престава да си праща заемите, в общи линии, банката му изпраща една група притеснители и карат кмета да подпише, че земята е собственост на съответния кредитор.

[пауза от 33:29 до 40:10]

1 – Основното нещо, което започват да правят банките.

2 – Да.

1 – В тази ситуация е да дават заеми, значи те са събрали средствата от публиката, така да се каже, от частни лица, от физически лица и започват да ги дават на лица, с които имат някакво общуване, някакъв личностен контрол.

2 – Така.

1 – И това са обикновено хората, които са или учредители на банки, или акционери, или по някакъв начин техни приятели. Защото се предполага, че тогава, когато имате някаква подобна връзка, Вие можете да ги накарате с едно телефонно обаждане да си върнат парите.

2 – Да, разбирам.

1 – Което води до проблем във всички банки, но той е донякъде управляем до 95-та година, когато в следствие на изборите 94-та. Значи, това което се случва 90-та година и 95-та е следното – през 90-та година, както ви казах, са известни датите на падежа по външния дълг. Тези дати са на 31ви март, тоест, някъде по това време на годината. И задължението на България е малко над 3 милиарда долара, а всички резерви на Централната банка, включително златния резерв и валутните сметки на Булбанк, на Българска външнотърговска банка са 1 милиард и 118 милиона долара.

2 – Ясно, супер.

1 – Тоест те са 3 пъти по-малко отколкото са парите, които са налични, и правителството на Луканов, първото правителство на Луканов нямат друг избор освен, понеже не успяват да вземат допълнителни заеми. Има опити за такива заеми от Германия, на стойност около милиард и половина. Нали идеята е за повече, но това, което се предоговоря е милиард и половина марки, което е около един милиард долара. Като идеята е с този един милиард да се плати част от задълженията, а останалото да се реструктурира. Германия, като член на Парижкия клуб отказва. И то е нормално, нали смисъл, не може да се [не се разбира], да обединяват Германия и да дават пари на всякакви мушмороци.

2 – Да.

1 – Съответно, България обявява, правителството обявява, без предупреждение, обявява невъзможност за плащанията в края на март, което води до затваряне на страната до възможности за достъп до външни спестявания. Съответно всичко се съсредоточава в наличните ресурси във финансовата система на България. Във финансовата система на България има два сегмента. Единият е много голям и работи на загуба, и е държавен. Другият, към онова време, е относително малък и работи обикновено на печалба. Той не може да работи на печалба, обаче, преди да са освободени цените, което се случва чак 91-ва година. В тези условия частния сектор започва да се развива много бързо. Включително частен сектор, който е, да речем, дъщерни компании на държавни предприятия, които стават частни. И се занимават, от една страна с доставките, от друга страна с маркетинга на продукцията. Така се получава, че ползите се приватизират, разходите се национализират, защото те остават във фирмата-майка. Което води до голям проблем в държавните предприятия, не толкова в частните. Но частния сектор

е все още малък и той не може да произведе достатъчно доход, както за банковата система, така и за бюджета, който да има достатъчно приходи от данъци, за да може да си изплаща заемите. А от друга страна, така като има обявен фалит, ситуация на дефолт. За периода на предоговаряне на задълженията, тази ситуация на дефолт означава, че страната разполага с онези ресурси, с които разполага. Тоест не е необходимо да събираш повече данъци да си изплащаш дълговете по държавните заеми. Съответно, нали има манипулиране на валутния курс, аз там ви казах да четете Румен Аврамов и Румен Генев и така нататък.

2 – Да.

1 – Но има, разбира се, манипулация на платежни инструменти, цени на платежните инструменти, каквито са Закона за Уреждане на Обслужените Кредити, така наречените ЗУНК-ове, те са ценни книги и са разплащателен документ. Въпреки всичките тези неща, които са предприети като форма на събиране на средства през процедурата за приватизация, защото те са платежни инструменти в процедурата по приватизация. Въпреки това, към средата на 94-та година, въпросните средства все още не са съвсем достатъчни, но в същото време се подписва сделка с Международния валутен фонд, който става гарант по реструктурираните вече външни задължения по държавни заеми. Това става на 29 юли 94-та година. От 9-ти март 90-та година до април 94-та година се водят преговори за реструктуриране на дълга. Основанието да бъде подписан договора за реструктуриране на дълга, който между другото е уникално добър. Това е 47% опрощаване на задълженията на правителството, валутните задължения, това не е руския кредит, това не е съветския кредит, и не е японския, между другото. Но така или иначе има такава сделка. Условието за нейното подписване е въвеждането на данък, който е относително сигурен като приход. Затова от 1ви юли 94-та година влиза в сила Законът за данък добавена стойност, който е доста добър като концепция, там няма дупки, няма различни ставки. Има само две изключения, едното са млечните, другото са [неразбираемо], където данък добавена стойност е практически равен на данък оборот, който е действал тогава, който е 5%. Но 98-ма година и тези два продукта са направени на 20%. Това обещава достатъчно приходи в бюджета за обслужване на външни заеми. След като е подписана сделката по външния дълг и е ратифицирана от парламента на 29-ти юли 94-та година, правителството, което е постигнало такава сделка, и е въвело в действие Закона за добавена стойност, става ненужно, и всъщност си подава оставката септември месец същата година, и съответно се влиза в процедура на избори. Изборите ги печели БСП на 18-ти декември. До 25-ти януари те не учредяват правителство. Онова, което учредяват като правителство е с дата 25-ти януари и първото нещо, което те приемат е едно постановление за назначаване на директорите и управителните съвети на държавни предприятия, поради простата причина, че това са хора, които се

определят от правителството и обикновено са членове на съответната партия, която в даденият случай е БСП.

2 – Да.

1 – Бюджетът за 95-та година е приет на 23-ти май. Тоест, имате един период от около почти 4 месеца, в който няма бюджет. Причината за това е, че много трудно се осъществяват приходите. Единственият сигурен източник на приходи, освен данък добавена стойност, е, разбира се, данък печалба. Така като какви данъци плаща населението не е много ясно. Системата на облагането на личните доходи е такава, че не може да бъде надеждна. Там има 5 различни стъпала, прага, което съответно предполага много голяма отчетност и възможности за контрол. Такова нещо не може да има тогава, а и по-късно. Затова единственият източник за кеш на бюджета се оказват държавните предприятия. За да се върже бюджета до края на годината трябва да бъдат осигурени приходите и те се осигуряват с един много прост акт. На 5-ти май 95-та година, министърът на икономиката и търговията, който е най-големият собственик, принципал на държавни предприятия в страната, нарежда на своите предприятия, на предприятията на своя домейн на отговорност, нарежда да не изплащат задължения към банки, независимо дали са държавни или са частни. Това съответно води до ситуация, в която, несъстоятелността като процедура в търговския закон е приета 94-та година. Правителството на Жан Виденов май месец на 95-та година взема безлихвен заем от световната банка за реструктуриране на предприятията, с който безлихвен заем се осигуряват плащанията на хората, които би трябвало да бъдат уволнени. Това създава комфортна ситуация и съответно, правителството започва да се грижи за приходите само от държавните предприятия, защото е ясно, че дори и някое да фалира, ще има достатъчно пари да се плати от този заем от Световната банка. Затова в момента, в който Климент Вучев, министърът на икономиката и търговията забранява обслужването на задължения към банки, независимо дали са държавни или частни. Банките се нареждат на опашка пред БНБ за ресурс. БНБ няма откъде да го вземе, защото има малко резерви и единственото нещо, което може да направи БНБ е да започне да печата пари.

2 – Това става края на 95-та?

1 – Това не става веднага по една много проста причина. Защото всички нормални икономисти, а повечето са такива, те знаят, че като започнеш да печаташ пари изпадаш в много тежка ситуация. Инфлация и така нататък. Затова трябва да бъде приет закон за контрол върху цените и това е законът за цените, който е приет юли месец 95-та година и влиза в сила от 1-ви септември и към този момент, тоест на приемането на закона и прилагането на закона за цените, само 10% от цените в потребителската кошница, които са предимно горива, топлофикация и електричество, само тези 10% са регулирани. Всичко

останало е на свободен пазар. Тогава, когато обаче се предвижда, че Централна банка ще трябва да започне да финансира банките, за да не фалират, тогава става необходимо да се контролират цените, за да няма инфлация. И затова е приет законът. След приемането на закона, към края на 95-та година, не 10 а 54% от цените са администрирани. Като надеждата е, че това ще даде контрол върху нарастването на цените, и съответно инфлацията. Това, разбира се, не може да се случи, защото в цялата тази ситуация частния сектор фалира, а той към 95-та година има достатъчно ръст и достатъчно продукция да компенсира загубите в държавния сектор. Но тогава, когато държавния сектор престава да плаща на банките, то частния сектор съответно не може да си събере парите от банките. И съответно и частния сектор фалира. Съответно банките вече нямат какво да правят и от Великден на 96-та година Централна банка започва да печата пари.

2 – И тогава и се приключва.

1 – Това е ситуацията, описана от Силвана Мален в това, което Ви казах.

Interviewee 1: Interview 2

(1) Interviewer

(2) Interviewee

1 – Значи, аз погледнах какво си говорихме предния път и имаше няколко теми, които така повече исках да задълбочим. Предлагам подред да ги караме, като първата е: интересно ми е какъв е бил процесът за създаването, всъщност, на новата банкова система. По-специфично от 91-ва, но може и от преди това, като специално ме интересува, това че Вие споменахте, че тези хора те са имали някаква представа от икономика, те не са просто хванати отнякъде.

2 – Да, имаште такъв въпрос още като ми ги пратихте.

1 – Да, специално ме интересува как е станало така, че между 91-ва и 94-та няма абсолютно никакъв закон, който да отговаря за, забравих думата, сега ми излезе от главата, но общо взето за събиране на кредити от хората, които не си плащат задълженията, общо взето.

2 – До 97-ма, до 97-ма, не е до 94-та

1 – Аха, да, значи въпросът ми е защо. Какъв е процесът или каква е причината това нещо да не е съществувало в закона.

2 – Добре, отзад напред, първо във Великото народно събрание трябваше да бъде гласуван целия Търговски закон, включително с глава „Несъстоятелност“. Така като част от демократите излязоха от парламента, направиха гладна стачка и парламентът прекрати по най-бързият начин съществуването си, и съответно не бяха готови последните части на търговския закон. Имаше идея и тя е на хора, които са добри правници, да речем Живко Сталев и други специалисти по Гражданския професионален кодекс, които казаха, че още в самото начало трябва да се промени това нещо. Под самото начало се има предвид 90-та, 91-ва година, но макар и да е ясно какво трябва да се направи, нямаше проектозакон. Нямаше кого да го направи. Нямаше кого да го инициира и всъщност, до голяма степен, липсата на Граждански професионален кодекс, специално глава „Вземания от частни и корпоративни лица“ не можеше да бъде готова, така като за корпоративните лица няма търговски закон за несъстоятелност, а пък за гражданските дела, включително длъжници към банки, това беше направено чак 97-ма година поради простата причина, че в момента, в който беше сключена сделката по външния дълг и започва някакъв нормален процес на кредитиране, което означава се спазват някакви международни правила, глава 4та от Международния валутен фонд, и така нататък. В момента, в който беше подписана сделката за реструктуриране на дълга с Международния валутен фонд, [прекъсване 0:05].

1 – Съжалявам, прекъснахте за една секунда точно и не чух. Веднага, след като е била сключена сделката за реструктуриране на дълга какво е станало? Нещо не чух.

2 – БСП поискаха оставката на правителството.

1 – Това е 95-та нали?

2 – 94-та. И на бти септември 94-та проф. Беров подава оставка и след това социалистите нямаха никакво намерение да приемат каквито и да било нещо по задълженията към банките.

1 – Мхм, разбирам.

2 – До 97-ма година. И затова 97-ма година беше направен.

1 – Добре.

2 – Така, първият въпрос беше за, какво беше първият?

1 – От тези, които Ви изпратих?

2 – Не, не, от тези, които сега.

1 – От тези, които сега Ви попитах, първият въпрос беше защо е така, нали, защо не е била въведена 4та глава от закона. Обаче следващият ми въпрос е: след като е било ясно още 91-ва, че това нещо трябва да се въведе под някаква форма, за да функционира нормално банковата система, имало ли е някакви опити след това. Между 91-ва и 97-ма да се, нали очевидно 94-та и нататък е нямало как да се случи, но между 91-ва и 94-та имало ли е някакви дискусии за въвеждане на такъв закон? Някакви опити за оправяне на системата, общо взето.

2 – Не, то следва от дискусии по други теми, нали, законът за необслужените кредити, което беше все пак на проблема с най-големите длъжници, които са държавни предприятия. Това беше [не се чува 0:10]

1 – Да.

2 – Другото нещо, което беше важно да се направи, е закон за инвестиционните дружества и фондовите борси, защото те също можеха да станат много голям проблем и това отне доста време. Това отне време [не се чува 0:15]

1 – Съжалявам, може ли да повторите, че пак заби звука. Чух до това, че е трябвало да бъде приет закон за инвестиционните дружества ли, как ги нарекохте? Чувате ли ме, мисля че забихме всички.

2 – Да и фондовите борси.

1 – Искате ли без камери, защото, съжалявам много! Значи за инвестиционните и фондовите борси

2 – Законът беше готов [не се чува 0:05].

1 – 90 и коя?

2 – 93-та беше готов, а беше приет 95-та. Доведе до фалит на така-наречените финансовите пирамиди. Име, което вероятно има в интернет, е „В началото на лявото управление“ и там има дебати от 94-та година след изборите и 95-та началото.

1 – Така.

2 – Има протоколи, вижте ги, това са най-добрите икономисти в страната. Значи като напишете „В началото на лявото управление“, то е издание на Института за пазарна икономика и Вестник „Капитал“.

1 – Добре.

2 – Но преди това ме питахте за [не се чува] в банковата система.

1 – Да.

2 – Аз Ви казах предния път. Първата децентрализация на банковата система 83-та 80 и [не се чува] и това е със създаването на банка, която се управлява от Стопанската камара, БИСА.

1 – Да.

2 – Което е идея за съсредоточаване на [не се чува] и спестяванията на държавни компании, създадени от други държавни компании или от бюджета, включително малки такива, включително чуждестранни. Вижте, може би има в интернет, „Империята на чуждестранните дружества“.

1 – „Империята на чуждестранните дружества“?

2 – Да. И там има съсредоточаване на средства до 88-ма година има съсредоточаване на средства в банка [не се чува].

1 – Банка коя?

2 – Банка Биохим. Когато след това става почти изцяло ОББ, това е късно, това е вече 93-та, 4-та. След това, 87-ма има децентрализация на клоновете на Централна банка и те стават нещо като отраслови банки.

1 – Да.

2 – Минералбанк, Биохим, банка Електроника, Стопанска банка и след това от май, от послание 16, или там какво ви казах? От май 89-та година, има

създаване на частни банки с публични средства. И след това има фалит, който е обяснен от Силвана Мале.

1 – Това вече е фалитът, говорим между 95-та и 7-ма, за това говорим?

2 – Да. Така, за bankerите питахте.

1 – За bankerите какво, какво съм питал?

2 – Казвате, че трябвало да има някакви нормални хора, в това, във въпросите, които пратихте, и Централна банка. Ами, отчетите на Централна банка показват, че през всичките години, тези хора са си вършили работата.

1 – Мхм, тоест искате да кажете, управителите на Централна банка нямат вина в цялото нещо.

2 – Ами, вината е малко сложен, такъв, морално или каква?

1 – Всякаква, мисълта ми е кризата в банковия сектор не е причинена от, например, липса на знания в управителните...

2 – Не, в никакъв случай.

1 – Добре.

2 – Те са компетентни всички от край време. Достатъчно е да видите биографиите на хората и някои от тях, които нямат дори нужното образование, бързо влизат в час и се самообразоват.

1 – Добре, друго нещо, което исках да...

2 – Сега ще Ви напиша нещо.

1 – Да. [пауза 0:20]

2 – Това чели ли сте го?

1 – Не, но ще го прочета със сигурност.

2 – Но го вижте в Десебеге, защото там има максималната от счетоводството на Централна банка по време на изплащането на задължения 60-та година към съветската Централна банка.

1 – Добре, ще го погледна със сигурност. Чувате ли ме, че малко прекъсвате?

2 – Да.

1 – Да, добре. В такъв случай, ако може да попитам следващото нещо, което ме интересуваше повече. Вие споменахте предния път, че поради невъзможността на банките да си събират дълговете от длъжниците, са започнали да дават кредити на приятелски лица, под някаква форма, било то тези, които са дали началното финансиране на банката, или просто познати и

така нататък. И казахте, че това е създадо проблеми в цялата банкова система и исках да знам, по-специфично, в какво се състоят тези проблеми. Какво имате предвид „проблеми“?

2 – Ами, това което, вижте го това Administrative barriers to business и там има една голяма глава за това нещо, как се формира и така нататък. Там има много голяма сегмент в публичните разходи, които не са съвсем публични, те са budget accounts, те са извънбюджетни сметки и между 92-ра година, края, и 97-ма, ако не се лъжа или 98-ма. 98-ма. 18% от икономиката се управлява през фискални договори, които са извън бюджета, не са публични, даже не се знае за какво става дума.

1 – Разбирам, тоест са такива частни сделки, някакви?

2 – Те не са частни сделки, те са сделки с публични средства, които не се отчитат в бюджета.

1 – Ама са с публични средства?

2 – Да. Едно от изискванията на Международния валутен фонд по програмата 98-ма година беше тези сметки да се затворят, за да се изпълнят всички изисквания на член 4ти на Международния валутен фонд, целият бюджет да бъде прозрачен.

1 – Да, разбирам. А може ли малко повече да обясните какво представляват тези договори, в такъв случай, защото не съм много сигурен, че разбирам.

2 – Ами, има го в Administrative barriers to business, те са два фонда. Единият е фонд „Енергия“, другият беше фонд „Обществено развитие“ и идеята беше, че във вторият влизат приходите от енергетика, включително продажба на горива преработени в Лукойл Нефтохим. А идеята на фонд „Обществено развитие“ беше, че първоначално, за да се вземе един структурен заем от Световната банка 91-ва година, приходите от [не се разбира]. Приходите от, така, дружеството беше.... току що го помислих и ми изчезна. От Химинпорт, това е дружеството, което след това е приватизирано. Неговите управители, по-скоро част от неговите управители се превръщат в ТИМ, ако сте чували за Варна.

1 – ТИМ казахте?

2 – Да.

1 – ТИМ, разбирам.

2 – Цялата причина за кризата на банковата система е опитът да се запази държавния сектор, за което говорихме миналия път.

1 – Добре, в такъв случай, предлагам да минем на следващия въпрос, защото той е свързан с момента, в който се приключва всичко. Нали, ясно е, че

кризата идва от много, много неща, но ме интересува 96-та, 97-ма. Ние предният път говорихме за на Вучев идеята, или по-скоро заповедта на неговите мероприятия да не изплащат никакви дългове, печатането на пари и така нататък. На много места срещнах споменаване на няколко bank runs, на оттегляне на населението от система и ме интересуваше дали това всъщност е играло някаква роля в целия крах на системата или е по-скоро...

2 – То е следствие, защото като започнат да се обезценяват парите и ви трябват днес, се нареждате на опашка да си изтеглите спестяванията.

1 – Да, разбирам. Но това е следствие, по никакъв начин не е, как да кажа?

2 – Институтът за пазарна икономика загуби, според мен, някъде 55 хиляди долара.

1 – Аха.

2 – Макар доларовите сметки да бяха, един вид, изискуеми до поискване, обаче не се случи това.

1 – Добре, но самото оттегляне от системата е като следствие от всичко друго, което се случи преди това.

2 – Точно така.

1 – Добре. Следващ въпрос е: имало ли е проблеми в мениджмънта на БНБ? Смисъл, за постове мениджърски имало ли е интереси или сблъсъци относно кой трябва да управлява цялата политика на банката. Някакви такива политически сблъсъци имало ли е относно мениджмънта на банката?

2 – За назначаването, не. Имало е някакъв дебат, но всички хора, които са били избрани, са с подходящи знания и умения, въпросът е какво правят.

1 – Какво имате предвид „въпросът е какво правят“?

2 – Ами [не се разбира 0:10].

1 – Може ли да повторите, че прекъснахте? Съжалявам!

2 – Когато имате банкова система, която е на ръчно управление. [не се разбира 0:20].

1 – Съжалявам, че Ви прекъсвам отново, просто прекъсва много. Може ли да кажете нещо?

2 – Да, чувате ли ме?

1 – Да.

2 – Периодът на абсолютна независимост на Българска централна банка от международни обстоятелства и сътрудничество е между март 90-та и март 97-

ма година. И по това време, макар да не е имало проблеми с назначаването на хора в управителния съвет на БНБ и макар тези хора, които са там, да са достатъчно разумни и да разбират от това, което става в банката. Това не означава, че управлението на банката система е било безпроблемно. Например, ако имате приятел, който е инвестирал, който е натрупал долари, има разходи в левове и този приятел може да получи от Вас информация кога ще бъде променен валутния курс, тоест кога ще поевтинее лева, за да може на предишния ден да сключи договори с тези, които ще му свършат работа за левове.

1 – Разбрах, вътрешна търговия вътре в банката е ставала?

2 – Да, с разменни курсове и така нататък. Сега, няма доказателства, но има достатъчно свидетелства, така да се каже.

1 – Аха.

2 – Има достатъчно hints за тая работа.

1 – Окей и имах още един въпрос относно нещо, което се случва когато всъщност се гласува този вот на недоверие 94-та ли казахме? И правителството на Жан Виденов, ако не се лъжа?

2 – Да, Любен Берков подава оставка.

1 - Да, и тогава миналият път споменахте, че се взема някакво решение за назначаването на някакви хора, което в момента не мога да намеря. Съжалявам... да, ето го. Казахте, че на 25-ти януари, когато встъпва правителството на БСП, има „постановление за назначаване на директорите и управителните съвети на държавни предприятия“. Може ли да обясните малко по-подробно какво е това?

2 – Аз Ви написах това „Bureaucrats in Business” на Светлана Александрова и Красен Станчев, Вие ще го видите, там е написано постановлението и какво е казано.

1 – Добре, а пише ли какви са резултатите от това постановление, какви са всъщност ефектите върху системата на това постановление?

2 – Ами, започвате да защитавате държавните предприятия, защото там са хората, които гласуват за вас. Които осигуряват гласове на избори и така нататък.

1 – Аха, разбирам, добре. И може би последен въпрос, защото, честно казано, вървим супер бързо днес. Щях да попитам: има ли, как да кажа, в банковата система, през този период, да кажем, между 91-ва и 95-та, 6-та, когато се дават тези кредити, които не могат естествено да се събират от длъжниците, има ли някакви, как да кажа, тенденции да се отдават все повече и все повече кредити

на хора, които вече са доказали, че няма да ги върнат по някакъв начин или някакви такива по-странни политики на банките, общо взето, които така да Ви излизат наум.

2 – Какво разбирате под странно?

1 – Ами, нестандартни за една нормално функционираща банкова система.

2 – Ами, след 97-ма всичко е решено вече.

1 – Да, след 97-ма, а преди това?

2 – Преди това дали, в общи линии, Централна банка може да реши дали да подкрепи една банка или друга банка, защото те нямат ресурси и трябва да избират. Това не е нетрадиционно, но е възможно да подкрепите банка, която е по-важна за икономиката, в сравнение с банка, която не е толкова важна за икономиката. В този смисъл, аз Ви казах, че беше странно да не се подкрепи, 95-та година, Стопанска банка, която беше банката, която, в крайна сметка, [не се разбира] най-голяма част от предприятията в България, защото те са държавни.

1 – Да и сега ми дойде всъщност наум още един въпрос. Става въпрос за този кредит, който е изтеглен от, една секунда да го намеря сега. Споменахте, че с кредит изтеглен от българското правителство, се гарантира плащането на заплатите на хора, които е всъщност е трябвало да бъдат уволнени, споменахте предния път. И исках да попитам какво точно имахте предвид.

2 – Това също би трябвало да го има, защото тази статия „Bureaucrats in Business” е публикувана 98-ма година.

1 – Да.

2 – Но онова, което там има, е, че в крайна сметка, мисля да го формулирам по-късо, в крайна сметка получават предимство само приятелите на правителството, което пък мотивира създаването на нови приятелства на правителството с приемането на закони или законни промени в закона за приватизацията. Например, частното участие в държавни предприятия.

1 – Извинете, може ли да повторите, че забихте?

2 – Ако не се лъжа, член 35-ти от закона, 33-ти, 35-ти от закона за приватизацията, тези буквите а, б, създава стимули за работническо мениджърските дружества и за дружествата, които стават съвместен собственик с държавни дружества. Ако това Ви е въпросът, ако не, ми го повторете още веднъж.

1 – Не, не, не, това което не разбрах е, аз разбирам, че има стимули за създаване на приятели на правителството, казахте сега. Това, което аз питах е по-скоро, когато казахте предния път, а, ето го, „95-та година, правителството

на Жан Виденов взема безлихвен заем от Световната банка за реструктуриране. С който безлихвен заем се осигуряват плащанията на хората, които би трябвало да бъдат уволнени.“ Кой са тези хора?

2 – Това са 60 държавни предприятия, които имат най-голям дял в загубите и съответно, това е безлихвен заем за компенсиране на законовите обезщетения на тези хора, които работят в тези предприятия.

1 – Аха, разбрах.

2 – Това го има в “Bureaucrats in Business”.

1 – Аха, добре, окей, разбирам. И може би така като, малко сложен въпрос за, как да кажа, за приключване, общо взето, но щях да кажа, ако, има ли някаква възможност да се опитате да кажете последните няколко стъпки от срива на системата. Нали, ясно е, че тя не функционира добре от самото начало, но какви са финалните стъпки, може би около 94-та, 95-та, които всъщност довеждат до тотален крах 97-ма. Кой са според Вас най-важните събития през този период.

2 – Я повторете сега. Нещо не ми е ясно.

1 – Да, моят въпрос е, ако бихте могли да опишете най-важните събития между, да кажем, 94-та и 97-ма, които всъщност гарантират краха на банковата система. Кой са според Вас най-важните събития, които довеждат до срива на тази система, която и без това преди това не е оперирала добре, но тогава достига вече кулминация.

2 – Ами повечето причини са преди това, аз Ви казах, в началото на 90-те. Що се отнася до периода след 95-та година, това е първоначално връзването на бюджета, за което Ви говорих миналия път, май месец, с идеята, че основните попълнения по линия на корпоративен данък ще идват от държавните предприятия и [не се разбира]. В общи линии, в основата на всички проблеми са човешките идиотии, така да се каже, човешките мисли, идеи. И те си мислят, че като управляват държавните предприятия, те ще могат да вземат целия приход, и съответно да изплащат външния дълг, и това създава проблеми надолу в системата, нали те трябва да вържат бюджета, и единственият начин да вържат бюджета е на ръчно управление да вземат държавния сектор, като под ръчно управление се разбира заповедта на Вучев. Разбира се, отказът от законодаване в областта на Гражданския професионален кодекс и изпълнението на договорите е също много важно. Надзорът е слаб, защото не може да бъде силен. Вие като имате приятелско разпределяне на резервите на Централна банка, защото са малко, Вие неизбежно минавате на ръчен контрол. Така, следващият факт е заповедта на Вучев, след заповедта на Вучев е, което донякъде е следствие, септември 95-та е приет законът за цените и той е въведен с фиксиране на цени по

политически съображения от 1-ви януари 97-ма и съответно цялата икономика престава да функционира.

1 – Да, разбирам, това е заключването на 54% ли бяха от всички цени. За това говорите? Ало?

2 – Да, да, това, това е, и май го има някъде в това, което съм Ви изпратил?

1 – Да, говорите в тези неща да чета, които сте ми изпратили?

2 – Да, да.

1 – Да, аз тях ще ги прочета сега след интервюто, за да мога просто да си построя тезата, както трябва. Но да, разбирам, най-важната част от цялото нещо е това решение, че парите ще идват от тотален контрол върху държавния сектор.

2 – Нали, като логиката е да се запазят някакви негови предимства, като да речем субсидирана цена на електроенергия, която е най-ниската в Европейския съюз, това е замисълът.

1 – Да, първо, като имате предвид „те“, имате предвид правителството на БСП по онова време, нали?

2 – Да, да.

1 – И второто, има ли някакви опити да се спрат тези решения? Има ли някаква идея, че това може би не е добър подход към цялата ситуация? Някакви такива, дискусии, дебати, каквото и да е.

2 – Ами да, ето, „Повторното раждане на капитализма“ Ви го пратих, „Началото на лявото управление“ Ви го пратих или Ви го написах.

1 – Няма значение, аз тези мога да ги намеря, ако сте ги споменали в интервюто, аз като го разпиша ще ги намеря след това, така че.

2 – Ами да, „Началото на лявото управление“ трябва да го намерите. То доскоро ми седеше тук на масата, защото беше последното издание, което го имаше в печатан вид, но е възможно да съм го дал на някого и той да не ми го е върнал.

Interviewee 2: Interview 1

(1) Interviewer

(2) Interviewee

2 – Само да Ви питам първо преди това, напомнете ми сега, къде бяхте, каква програма и каква беше темата. Спомням си банковата криза. Да.

1 – Така, значи, уча в Лунд, в Лундския университет. Уча Global Studies, но политологията ми е специалността и темата на това интервю ще е „Развитията в банковата система в България между 91-ва и 97-ма“. Като не се интересувам толкова от икономическите решения взети примерно от БНБ или как да кажа, не се интересувам толкова от икономическата страна на нещата, колкото от политическата. Кой е взел всички тези решения? Какво е причинило краха на системата и така нататък. И затова се свързах и с Вас, защото знам че се интересувате от този период. Но да, това е главно темата. Ами добре, аз предлагам в такъв случай, ако искате да задам първия въпрос. Те ще са доста общи първите въпроси, но идеята е да минем от създаването на система до края. Каквото е най-интересно и оттам нататък по-специфични въпроси, ако остане нещо. Първият ми въпрос е: какво знаете за създаването на самата система? В какви обстоятелства се създава тази система 91-ва година? Кой са главните политически актьори в създаването ѝ? И общо взето дали знаете какви са основните проблеми със системата при създаването ѝ?

2 – Банковата?

1 – Да.

2 – Значи първо да кажа, че не съм експерт по банково дело. Мога да Ви дам обзор за политическите събития тогава и играчите. Това, което се случва след Великото народно събрание, което приема тази конституция, която в много аспекти е проблематична, защото и до ден днешен продължаваме да се борим с разни елементи от нея. Неясността на разделение на властите примерно между президент и правителство и премиер. Ето нали при случаите със служебни правителства, неспецифирането на някаква рамка, която дава много повече правомощия на президента. Също така, голяма независимост на съдебната система, над която няма никакъв надзор и контрол и всичко това са неща, които до ден днешен се борим. Така, 91-ва година СДС успява да спечели и тогава Филип Димитров и правителството на СДС, с подкрепа на ДПС, де факто успяват да управляват за кратко време, защото се искат поредица от вотове на недоверие и в един момент правителството, обвинено в корупция, забравих заради кой министър беше, сивият кардинал и така нататък, такива приказки. Тогава Филип Димитров прави нещо, което аз съм си говорила много пъти с него, той намира за изключително необходимо и не съжالياва, че го е направил. Той тогава казва: „Окей, в лицето на такива обвинения, аз трябва да поискам вот на доверие“. Вместо вот на недоверие.

При един вот на доверие, за да остане, той трябва да събере мнозинство. Тогава какво се оказва, че той не събира това мнозинство, като версията е, че вече ДПС-то не подкрепят правителството и то пада заради ДПС-то. Филип Димитров е по-скептичен, защото казва, че той мисли, че ДПС или поне част от тях са подкрепили правителството, а може би собствените депутати не са подкрепили правителството. И след това, това което се случва е много важно, защото имаме едно експертно правителство на Любен Беров, също така познато като правителството на Мултигруп. И по време на това правителство, което се прави с мандата на ДПС, се случват много неща, които забавят някакъв прогрес към икономическа и политическа стабилност. Към контрол над мафията, над корупционните схеми, и също към евроатлантическа интеграция. Това правителство издържа известно време и след това, на следващите избори, спечелва БСП. Идва правителството на Жан Виденов и точно при това правителство се прави тотален завой към проруска политика. 22 споразумения се подписват с Русия по това време, въпреки че това правителство депозира кандидатурата на България за членство в Европейския съюз, не се правят реални стъпки за това. И значи имаме един период, после имаме Ренета Инджова с нейното правителство, докато се стига до това, че кризата при Жан Виденов е 3000% инфлация и идва правителството на Стефан Софиянски, което налага валутния борд. Но ние имаме тези 7 години, до 97-ма, докато идва валутния борд и след това на изборите спечелва правителството на Костов, където има страшно разпределение на ресурси, има много политическа нестабилност, всяко правителство променя политиките на предишното, като междуременно върви една приватизация на заден ход, където добре позиционирани номенклатури успяват да завземат държавни предприятия, да заемат силни позиции и да натрупат първоначален капитал. В този контекст се развива тази цялата банкова криза, където се дават много кредити, на несъстоятелни предприятия. След това се опрощава това и много хора натрупват своя начален капитал, за който след това не ги държат отговорни. Де факто правителство на Костов, въпреки че успява да е първото правителство, което си изпълва мандата, което успява да направи много, за да бъдем приети в Европейския съюз и в НАТО. След това, разбира се, на Симеон Сакскобургготски правителството продължава с тази политика. Не успява да се отърве от обвинения за корупция, за син капитал, нали от една страна червен капитал, от друга страна син капитал. Най-вече заради това, че те не докарват до съда всички тези хора, които са се възползвали от този процес.

1 – Добре, благодаря! Ако мога да помоля да задълбочим за 2 правителства, по-скоро 3 правителства, но 2 от тях са много кратки. Става въпрос точно за правителствата, които са между 91-ва и второто правителство на БСП, на Жан Виденов. Тоест, първото на СДС, което е за много кратко, после на ДПС и след това служебното правителство на Ренета Инджова. Защото, когато се опитам да разгледам какво се е случило всъщност и за всички правителства

излизат някакви обвинения в корупция и така нататък. Но Вие като експерт може би можете малко по-в детайли да опишете как са протекли тези правителства. Особено ме интересува на ДПС правителството, което е до 94-та.

2 – Така, значи, трябва някъде да си, мога да Ви пратя една глава, където това съм го описала, защото честно казано всички тези неща в детайли съм ги позабравила. Ренета Инджова си спомням, че когато идва, тя идва след падането на правителството на Беров, се опитва да се бори с корупцията, и поема доста лични рискове, за да го прави. И съответно това е краткосрочно правителство, само 100 дена продължава, защото след това идват изборите и Жан Виденов. Но точно там е ключът, където се заражда цялата тази работа, е с правителството на Любен Беров, който не е автономен играч. Той тотално е подвластен на Мултигруп и всичките действия през това време са на едно „puppet” правителство. Аз Ви посъветвам две неща, едното е една книга на Венелин Ганев казва се „Preying on the state”, която много добре описва Мултигруп, също кръга Орион и всички тези неща, които се случват точно през тези години и той обяснява как е разчленена една държава с centrally planned economy за частни облаги, и също ще Ви изпратя от моята дисертация главата, която описва по-в детайли, защото там ги има конкретните дати и такива неща. Съжалявам, просто не си ги спомням.

1 – Всъщност книгата на Ганев е в центърът на анализа. Аз от нея си изграждам всъщност теоретичната част на тезата, така че я прочетох.

2 – С него говорили ли сте?

1 – Не съм.

2 – Значи ще Ви свържа с Венелин Ганев, той ми е много близък приятел.

1 – Благодаря Ви много, това би ми помогнало страшно много с тезата. Също така, всичко друго, което смятате, че може да ми е полезно по тази тема, го изпращайте. Защото аз освен интервютата събирам всякакви допълнителни данни.

2 – А Вие кой ще интервюирате?

1 – Ами аз не съм сигурен, че мога да кажа, защото са абсолютно анонимни интервютата.

2 – Смисъл такъв какъв тип хора интервюирате.

1 – Ами досега съм провел 2 интервюта с разследващи журналисти и това е 3-тото интервю, което водим сега. Честно казано нямам много възможност за допълнителни интервюта, не ми отговориха от много места.

2 – Ами кажете с какво мога да Ви съдействам да получите интервюта.

1 – Ами ако познавате експерти, било то по банково дело или по elite theory, които се занимават с този период особено, много би ми помогнало.

2 – Да, чакай сега, кой беше този сивият кардинал. Не беше Христо Бисеров.

1 – Христо Бисеров.

2 – Христо Бисеров ли беше? Не, не, имаше един друг персонаж.

1 – Този е по времето на правителството на Беров?

2 – Да, той е по времето на правителството на Беров. Но имаше един друг, покрай който ставаше целия скандал с Филип Димитров. Ето, имаше оръжеен скандал, Приго (?) Аспарухов.

1 – А щях да попитам, правителството на Любен Беров по какъв начин е било обвързано с Мултигруп?

2 – Значи Мултигруп тотално диктуват политиката по това време и тогава се зараждат всички тези ВИС-аджии, СИК-аджии, ТИМ-аджии, които до ден днешен, например ТИМ-аджиите до ден днешен държат цяла Варна и всичките пристанища. Там без тях нищо не се случва. ВИС-аджиите и СИК-аджиите същата работа, те пък взеха застрахователния бизнес. СИК-аджиите са БУЛИНС, които успяха да приватизират ДЗИ, Държавния застрахователен институт. В началото те тръгват доста по-грубо, с бухалки, тоест те наемат всичките борци ги наемат за рекетъори и след това нещата стават доста порекетирани. По същото време има и политически убийства. Сега Луканов 96-та беше застрелян май. Обаче имаше много показни убийства. Да, ето го, 2ри октомври 96-та и това също са неща, които е полезно да се поровите. Защо точно е убит, кой го е убил и тн.

1 – А запознати ли сте с Климент Вучев като персонаж? От правителството на Жан Виденов, след 95-та мисля че встъпва и като цяло с правителството на Жан Виденов от онова време, запознати ли сте? Каква е била главната им политика? Какви са били идеите и скандали покрай тях?

2 – Значи той Климент Вучев беше индустрия и промишленост, нещо такова. Той се забърква с Нефтохим в един момент. По време на правителството на Жан Виденов фактически успяват да се циментират на частен принцип връзки с Русия. Защото отвъд това че толкова години сме били под съветска команда. След това успяват да се циментират тези руски интереси в България, от Нефтохим до икономически споразумения и самият Жан Виденов е един голям наивник. Аз мисля, че той въобще не е имал представа какво се случва в неговото правителство, но хората около него успяват много да се възползват от тази му наивност. Опитвам се да се сетя този, за който аз Ви говоря по времето на Филип Димитров как се казваше. Не е Христо Бисеров, сивият скандал. Трябва да се поровя и да Ви пратя няколко ресурси.

1 – Няма проблем. За мен поне е много трудно да намеря каквито и да е ресурси, които описват този период, които са малко по-надеждни, които знам кой ги е написал и така нататък.

2 – Вижте, няма ги. Аз тогава ходих да чета всичките вестници в библиотеката на Вашингтон и там имаше много интересни неща. Примерно една банка, забравих коя беше, изведнъж се появяват реклами навсякъде, на всяка страница ѝ се появяват реклами и тя изведнъж изчезва. Но книгите, които се пишат по това време, голяма част са големи парцали. Защото всеки, който е бил част от това Велико народно събрание. От Александър Йорданов до [не се разбира], абе пишат едни романи по 300 страници и те са тотални парцали. Тоест вътре все някаква лична пропаганда. Трудно е да се разделят фактите от разни притчи. Аз едно време ги четох без никаква полза, но Венелин Ганев ще Ви е много полезен. Един друг, който си мисля, че може да Ви е полезен е един професор от Софийския университет – Стойчо Стойчов. С него ще се опитам да Ви свържа, защото той изучаваше криминалните мрежи, даже ходеше на фитнес ъндър кавър, за да се среща с тези по различните фитнес структури и така нататък. Иван Славков също всичките тези неща е много замесен. Въобще тогава има един микс: спорт, номенклатура и откровени бандити, които се получава един такъв fusion. Нали като се вземе БФС-то, като се вземе кръга на хотел Славия и отбор Славия, Мултигруп, борците, всичко това е една каша, в която трудно се разделя къде започва и къде свършва.

1 – А аз имам един въпрос относно тези въпросните борци, които са играли ролята на рекетъори. В едно от предните интервюта ми казаха, че тези хора, в смисъл самите борци, са имали позиции в определени институции в държавата. Ставаше въпрос за МВР. И това, което щях да попитам, е тези хора след първите две три години от прехода, говорим примерно след 92-ра, те играли ли са някаква роля във взимането на решения в политиката. В смисъл държали ли са такива позиции, имали ли са интереси и така нататък?

2 – Това са поставени лица. Фактически по време на комунизма се инвестира много в спорт. Изведнъж пада комунизма, всички тези ресурси държавни започват да ги поглъщат разни лица, личности и вече няма тази подкрепа за спорта и всички тези момчета, които имат талант да бият [смях] остават на улицата и те много удобно ги приобщават в тези рекетъорски групи. Но след това започват много бързо да се чистят от тях. В момента, в който се натрупа този първоначален капитал, ти вече като си си приватизирал някое предприятие, те почват да ти стават в един момент неудобни, защото са нелицеприятни, нали обличат се с анцузи, нямат култура. И те започват да ги разчистват, така че вече към 95-та тези хора започват да са аутсайдери. Първите години ги използват много активно.

1 – Добре, исках да попитам дали сте запознати с начина, по който държавните предприятия се снабдяват с продължителни потоци от кредити от държавните банки. Дали сте запознати с този процес и какво е представлявал?

2 – Така, значи, Венелин много добре я описва тази схема. Аз я наричам Мишо, Пешо, Гошо схемата. Значи, има държавно предприятие, на което има мениджър. И още от 87-ма година, Тодор Живков въвежда едни закони за самоуправление, и на държавни предприятия, и на тези земеделските кооперативи. Значи мениджърът е в играта и се правят две фирми, едната на входа, другата на изхода. Защото вече могат да се правят лични фирми. Това започва още 86-та, 87-ма с перестройката и просто след това продължава. Фирмата, която е входна продава материали за продукцията на държавното предприятие и тя ги продава над пазарна цена. Тоест те ги купуват на пазарна цена и ги продават над пазарна цена и имат печалба. След което предприятието прави продукцията и завършената продукция, която има стойност примерно 100, се продава на под пазарна цена. Примерно на под 80. И след което, това пък предприятие на изхода, прави пари, защото продава продукция, която подбива на пазарна цена. И какво става? Съответно загубата се абсорбира от държавното предприятие, защото то купува продукти на по-висока цена и продава продукти на по-ниска цена от пазарната и генерира дефицит. Понеже е държавно, дълги години, и това се случва и до ден днешен с топлофикация, днес ѝ платиха дефицита. Дълги години, през всичките тия ранните 90 със сигурност, то акумулира дефицит, и след това държавата, понеже е държавно предприятие, трябва или да го продаде, но то е в дефицит и трудно се продава, да го приватизира чрез масова приватизация с ваучерите, или да му попълни дефицита. И в трите случая печелят Гошо, Пешо и Мишо, защото ако държавата запълни дефицита се започва нов цикъл на източване. Ако реши да го продаде, цената е много ниска, защото то вече е в несъстоятелност и първите, които отиват да го приватизират, са тези тримата. Ако се прави масова приватизация, при която на всичките служители в предприятието им се дават по 10 ваучера и те стават shareholders, тези ваучери нямат никаква стойност и тогава мениджърът на предприятието, manager-employee buy-out, се казваха тези, мениджърът отива и изкупува всичките ваучери от всичките му подчинени. Ако някой реши да не ги продаде му се казва много ясно, че или бухалката, или продава, но то няма и нужда, защото те нямат стойност, то им е ясно. Той ги събира всички тези ваучери, става мажоритарен shareholder и си присвоява предприятието. И във всичкото това са забъркани и банки, но освен държавните предприятия, където държавата, така или иначе ги спонсорира, банките най-вече са забъркани в даване на кредити за отваряне на нови фирми и нови предприятия. Защото, за да направиш фирмата, която е на входа и фирмата, която е на изхода на държавното предприятие, за да го източват ти трябва кредитен капитал. И ти това го взимаш, защото в едни коя си банка удобно е поставен човек, който точно това да прави.

1 – Тоест, не само че самото предприятие взема пари от държавата, но и предприятията, които източват съответното предприятие също са с пари от държавата.

2 – Значи те са с пари от банките. Сега, банката може и да е частна, може и да е държавна, но те успяват именно да вземат тези кредити и тогава се появяват така наречените кредитни милионери, които тези заеми никога не ги връщат.

1 – Да, добре, и остават 10 минути от срещата, но мисля, че най-вероятно ще ни стигнат, защото последното нещо, което ме интересува малко повече е дали сте запознати с края на цялата тази система. Смисъл с краха на банковата система и какво я е причинило, кои са главните лица, които са били involved в крайния период.

2 – Да, за лицата точно не мога да Ви дам списък, защото не се сещам кои имена, кои бяха, трябва да се поровя. Но системата се самострува, защото тя е неустойчива и крахът става много драматичен точно с правителството на Жан Виденов, тази зима на 96-та и тогава, първо налагането на валутен борд, какво позволява? Позволява да се появи външен мониторинг. По това време Германия помага. Ключът да се приключи цялата тази ситуация е комбинация от тотален срив на системата, който май се случи и в Албания с пирамидалните схеми, те са свързани малко нещата, крах на системата, същевременно политическа промяна. Между Софийски и Иван Костов има промяна посоката. И промяна не само на politics, кой е играчът, но и на policy. Те започват да приемат закони, които да осветляват целият процес. Примерно, освен в банковото дело, където не ги знам наизуст законите, се приемат закони за държавния служител, закон за държавната администрация. И до края на мандата на Костов, 2001, съществуват вече основни, най-малкото правни норми, които са по европейски стандарт, които да съблюдават някакво разделение на властите и някаква прозрачност.

1 – А преди това е нямало такива норми въобще?

2 – Не, преди това примерно, ако вземем публичната администрация, няма регулация на това как се наемат, как се освобождават държавни служители, нямат тези конкурси, няма изисквания за образование, за години опит. И в общи линии всеки си назначава който му е удобен и му плаща. И се получава едно надуване на държавната администрация, защото в момента, в който някой вземе власт, почва да си пъха хората в съответните агенции и министерства, колкото може, толкова повече.